

UNIVERZITA JANA AMOSE KOMENSKÉHO PRAHA

**BAKALÁŘSKÉ KOMBINOVANÉ
STUDIUM**

2010 – 2013

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Roman Šebela

**Organizace letního dětského tábora, výběr vedoucích
a vedení porad na letním dětském táboře**

Praha 2013

Vedoucí bakalářské práce: PhDr. Bc. Lubomír Češek

JAN AMOS KOMENSKY UNIVERSITY PRAGUE

**BACHELOR COMBINED
STUDIES**

2010 - 2013

BACHELOR THESIS

Roman Šebela

**The organisation of the summer children's camp, the
selection of managers and management consultations
at a children's summer camp**

Prague 2013

The Bachelor Thesis Work Supervisor: PhDr. Bc. Lubomír Češek

Prohlášení

Prohlašuji, že předložená bakalářská práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracoval samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem při zpracování čerpal, v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použitých zdrojů.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v univerzitní knihovně.

V Praze dne 10.3.2013

Roman Šebela

Poděkování

Chtěl bych poděkovat vedoucímu práce PhDr. Bc. Lubomíru Češkovi za příkladné vedení mé práce, konzultační pomoc a výdrž.

Anotace

Bakalářská práce je rozdělena do teoretické a praktické části. V teoretické části jsou uvedeny podmínky výběru vedoucích na dětském táboře. Při tomto výběru jsou zohledněna kritéria kvalifikace, vzdělání, praxe a zkušeností, ale i samotné osobnosti vedoucích. V práci jsou uvedeny pracovní náplně jednotlivých zaměstnanců dětského tábora, které se opírají o vybrané právní předpisy. V závěru teoretické části je popsána pracovní porada vedoucích a příprava programu se zaměřením na věkové skupiny dětí. V praktické části je proveden průzkum formou dotazníku, který je zaměřen na kvalifikaci, odbornost, motivaci a schopnosti při výběru nového vedoucích dětského tábora. Respondenti jsou přímo z řad oddílových vedoucích.

Klíčové pojmy

Dětské letní tábory, dotazníková šetření, hlavní vedoucí, oddílový vedoucí, organizace dětských letních táborů, praxe oddílových vedoucích, úvodní školení, vedení porad, volný čas, výběry vedoucích, zdravotník zotavovací akce, zotavovací akce.

Annotation

The bachelor's thesis is divided into theoretical and practical part. In the theoretical part are included the terms and conditions of open competition for the children's team leader. Qualification, educational background, practice and experience are taken into the account as well as the personality. The bachelor's thesis includes the conditions of employment of all employees of the camp. All those conditions are based on valid legislation. In the conclusion of the theoretical part is described the meeting of all team leaders and the plan preparation for each age group of children. The practical part is done by survey in the questionnaire form, which is focused on the qualification, professional experience, motivation and skills to select new team leader of the children's camp. The participating respondents are all other camp team leaders.

Key words

Conduct of meetings, group leader, children's summer camps, interview of the investigation, introductory training, leisure time, Medic recovery action, recovery actions, the main leader, the Organization of children's summer camps, the practice with other group leaders, withdrawals.

OBSAH

ÚVOD	8
1 LETNÍ TÁBOR- ZOTAVOVACÍ AKCE	10
1.1 Volný čas	11
1.2 Charakteristika věkových skupin	12
2 KRITÉRIA VÝBĚRU VEDOUCÍCH DĚTSKÝCH TÁBORŮ	16
2.1 Osobnost vedoucího na dětském táboře	16
2.2 Věk	18
2.3 Rodinné a pracovní zázemí	20
2.4 Vzdělání v oboru práce s dětmi a mládeží	21
2.5 Zkušenosti práce s dětmi, praxe	23
3 ORGANIZACE DĚTSKÉHO TÁBORA	25
3.1 Vedoucí oddílu	25
3.2 Zdravotník	27
3.3 Hlavní vedoucí	28
4 VYBRANÉ PRÁVNÍ PŘEDPISY	31
4.1 Vybrané trestné činy v souvislostech	31
4.2 Vyhláška Ministerstva zdravotnictví č. 106/2001 Sb.	35
4.3 Zákon č. 258/2000 Sb., díl II.	38
4.4 Odpovědnost za škodu, zásady první pomoci	44
5 VEDENÍ PORAD NA DĚTSKÉM TÁBOŘE	46
5.1 Denní rozvrh a plán činnosti	46
5.2 Správná komunikace	47
5.3 Zásady úspěšné výchovy	50
6 PRŮZKUM A JEHO CÍLE	53
6.1 Metoda průzkumu a popis respondentů	53
6.2 Výzkumné otázky a popis výsledků	54
6.3 Shrnutí výsledků, doporučení pro praxi	66
ZÁVĚR	69
SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	72
SEZNAM OBRÁZKŮ, TABULEK A GRAFŮ	74
SEZNAM PŘÍLOH	75

ÚVOD

Kreativita a fantazie jdou spolu ruku v ruce. Jedna podmiňuje druhou. V práci pedagoga volnočasových aktivit jsou obě konstanty nepostradatelné a to zejména při práci s dětmi.

Téma své bakalářské práce jsem si vybral, abych reagoval na aktuální potřeby dnešní doby. Již jako dítě jsem jezdil na dětské tábory, pak pomáhal vedoucím jako praktikant a od své plnoletosti jezdím jako vedoucí. Toto mi vydrželo, stalo se mým koníčkem a dnes svou práci mohu psát z pohledu zkušeného hlavního vedoucího.

Cílem mé bakalářské práce je shromáždit základní materiál pro zaměstnance dětských táborů, zejména pro oddílové vedoucí, ze kterého by mohli čerpat další informace k prohloubení jejich znalostí. Tento materiál by měl rovněž sloužit k lepšímu propojení teorie s praxí, lepší informovaností přispět k profesionalitě vedoucích a celkově zlepšit kvalitu dětského tábora. Dalším cílem mé práce je určit alespoň základní pravidla pro výběr vhodných vedoucích na dětském táboře a nastínit směr jejich dalšího vzdělávání. Při obsáhlém procesu výběru nových vedoucích jsem se zaměřil nejen na zkušenosti a praxi uchazeče, při práci s dětmi, ale i na další aspekty výběru, které jsou dnes opomíjeny. Mezi tyto aspekty řadím především rodinné a pracovní zázemí, věk, pedagogické vzdělání a celkovou osobnost.

V jedné z částí mé práce se pokouším o letmé nahlédnutí do několika právních předpisů, které jsou s pořádáním dětského tábora svázány. Vybral jsem ty předpisy, které úzce souvisí s povinnostmi vedoucích ve vztahu k pořadateli tábora a k dětem a ty předpisy, které se dotýkají výběru uchazeče na vedoucího dětského tábora. Poukazuji i na nepropojenost stávající legislativy se současnou praxí, kde dochází k excesům a jediným schůdným řešením je tyto předpisy obcházet nebo si je vyložit jinak.

V praktické části se zaměřuji na problematiku výběru vhodných vedoucích. Formou dotazníku zjišťuji základní údaje o vedoucím a motivační prvky, které jsou podnětem pro jeho účast na dětském táboře. Domnívám se, a praxe to dokazuje, že na dětské tábory jezdí převážně neškolení dobrovolníci, kteří tuto činnost nevykonávají jako hlavní pracovní poměr. Často veškerou činnost podřizují pouze získání finanční odměny za odvedenou práci. Takovým vedoucím nezáleží na tom, aby děti dále vzdělávali, předávali jim životní zkušenosti a moudra, učili je principům přírody a dohlíželi na kamarádské vztahy mezi dětmi a vedoucími, ale i dětmi samotnými.

Mnoho vedoucích se dětských táborů účastní pouze z hlediska seberealizace, pocitu nepromarněného času a nezřídka, aby se zviditelili.

V empirické části chci využít dat získaných formou dotazníku a jejich statistickým vyhodnocením odpovědět a ověřit si svá tvrzení, že dětských táborů se účastní spíše dobrovolníci než odborníci s kvalifikací, vedoucí jsou dostatečně vzděláni a pořadatel tábora poskytuje dostatečný rozsah proškolení.

Byl bych rád, kdyby předkládaná práce byla vodítkem pro další pracovníky, podílející se na výchově dětí na táborech. Chci, aby nastavila přesnější pravidla pro výběr nových vedoucích a určila program jejich následného vzdělávání. Jistě nám všem bude odměnou spokojenost a úsměv na tvářích našich dětí.

TEORETICKÁ ČÁST

1 LETNÍ TÁBOR- ZOTAVOVACÍ AKCE

Podle znění, zákona č. 258/2000 Sb., ze dne 14.7.2000 o ochraně veřejného zdraví je zotavovací akcí organizovaný pobyt 20 a více dětí ve věku do 15 let na dobu delší než 4 dny, jehož účelem je posílit zdraví dětí, zvýšit jejich tělesnou zdatnost. Pro pořadatele vyplývají určité povinnosti, a to především zajistit umístění zotavovací akce, zásobování vodou a odstraňování odpadků a splaškových vod v souladu s hygienickými požadavky upravenými prováděcím právním předpisem. Pořádající osoba je dále povinna dodržet hygienické požadavky na prostorové a funkční členění staveb a zařízení, jejich vybavení a osvětlení, ubytování, úklid, stravování a režim dne, které upraví prováděcí právní předpis. Povinnosti mají i fyzické osoby činné při škole v přírodě nebo zotavovací akci jako dozor nebo zdravotník a musejí být k této činnosti zdravotně způsobilé.

Za zotavovací akci se považuje i výchovně rekreační tábor pro děti, a to i v případě, že se ho účastní mladiství. Veškeré povinnosti platí i při organizovaném pobytu dětí v menším počtu nebo při pobytu kratším než stanoví zákon 258/2000 Sb.. Výjimkou jsou akce, pořádané pro děti v poměru rodinném a obdobném, nebo při organizování akcí pro děti, jejichž účelem je, vedle posílení jejich zdraví a zvýšení jejich tělesné zdatnosti, získání specifických znalostí nebo dovedností.

Co se týká táborů, můžeme je rozdělit do tří základních skupin podle místa konání a jejich náplně. První skupinu tvoří tábory stálé, které se konají po dobu několika let na stejném místě. Není zde podmínka, že musí mít zázemí ve zděných budovách. Stejně tak se může jednat o tábor stanový. Druhou skupinu tvoří tábory putovní. Už z názvu lze dovodit, že se jedná o tábory, kde dochází k plánovitému přemísťování celé základny. Zde se jedná především o tábory, se zaměřením na vodáctví, cyklistiku nebo pěší turistiku. Poslední skupinou jsou tábory příměstské. Těchto táborů bývá hojně využíváno ve větších aglomeracích, kde nabízejí pomocnou ruku pracujícím rodičům. Využívány bývají ve velké míře u dětí, které mají problém s delším opuštěním rodinného zázemí a mohou sloužit jako jakýsi předěl mezi táborem stálým, či putovním. Takový tábor probíhá podle denního plánu a noční dobu tráví děti opět v rodinném kruhu.

1.1 Volný čas

Volný čas ve většině lidí vyvolává velmi příjemné představy. Téměř každý má nějakého koníčka, nějakou zálibu, hobby. Těmito činnostem se chce ve svém volném čase věnovat. Nezřídka se jedná o činnost fyzicky náročnou, ale přesto nám přináší uspokojení, radost a uvolnění.

Jde o jakýsi útěk od každodenních povinností a starostí, a to ať pracovních, tak rodinných. Určitě ale platí i to, že co někdo považuje a pociťuje jako povinnost, může být pro druhého příjemnou zábavou a odreagováním. Najdou se však i takoví jedinci, kteří si volný čas neumí uspořádat a naplánovat nebo nemají žádné volnočasové aktivity, kterým by se věnovali. Z takového jednání vyplývá, že volný čas se může stát i zdrojem velmi vážného ohrožení. Pokud trávíme volný čas neorganizovaně, velmi často dochází k úrazům dětí, lidé svým jednáním a chováním ohrožují nejen sami sebe, ale i své okolí. Je tím myšleno chování především mladých lidí, kteří z nudy často překračují zákon. Jedná se o experimentování s drogami, stávají se agresivními a svou agresivitu vybíjejí na svých vrstevnících ve formě šikany, či poškozováním majetku. V současné době již není výjimkou napadení člověka pro jeho odlišnou etnickou, či jinou příslušnost.

Všechny tyto skutečnosti vyvolávají otázku, proč k tomu dochází a kde je původ. Zřejmé je, že velkou měrou se na tomto fenoménu dnešní doby podílejí sociální a ekonomické rozdíly. Vše začíná už v rodině a nezřídka zde má svou roli i dědičnost. Daleko důležitější roli ale mají vztahy mezi rodiči a dětmi, sourozenci a dalšími členy rodiny. Děti nevědomky přebírají vlastnosti a způsoby chování svých rodičů a sourozenců, jejich životní styl a tím i způsob trávení volného času. Samozřejmě jsou rodinné vztahy velmi složité, ale nelze vyvrátit to, že vliv rodiny na jedince je velmi silný a trvale jej ovlivňuje.

Mezi další faktory, které ovlivňují jedince a působí na něj po stránce hospodaření s volným časem, patří škola, kamarádi, vrstevníci a známí. Existují ale i organizace, sdružení a zájmové skupiny osob, které se snaží v rámci své pracovní náplně působit na děti, mládež nebo dospělé. Tyto organizace se snaží nenásilnou formou působit na tyto lidi a pokusit se jim nastínit jak volný čas racionálně využívat.

Toto působení a ovlivňování zmíněných jedinců je záměrné, plánovité a má vymezený cíl. Ve většině případů se jedná o působení dlouhodobé a splňuje požadavky, kterými lze vymezit výchovné působení. V takovém případě hovoříme o pedagogickém ovlivňování volného času.

„Pod pojem volný čas se běžně zahrnují odpočinek, rekreace, zábava, zájmové činnosti, zájmové vzdělávání, dobrovolná společensky prospěšná činnost i časové ztráty s těmito činnostmi spojené. Z hlediska dětí a mládeže do volného času nepatří vyučování a činnosti s ním související, sebeobsluha, základní péče o zevnějšek a osobní věci, povinnosti spojené s provozem rodiny, domácnosti, výchovného zařízení i další uložené vzdělávání a další časové ztráty. Součástí volného času nejsou ani činnosti zabezpečující biologickou existenci člověka (jídlo, spánek, hygiena, zdravotní péče). Ale i z těchto činností si lidé často vytvoří svého koníčka, což je zřejmé například ve vztahu k přípravě (i konzumaci) jídla.“¹

V dnešní době si každý může vybrat to, co jej baví. Děvčata mají jinou představu o trávení volného času než chlapci, ale ani to nemusí být pravidlem vždy. Důležité je, aby se každý naučil s volným časem správně hospodařit. Je nasnadě, že ulice není tím správným příkladem. V tomto případě je vidět potřeba nějakého odborného vedení, které v rámci záměrného ovlivňování vede jedince k určenému cíli, či hodnotám.

Samostatnou a širokou kapitolu ve využívání volného času tvoří děti. Dítě pro svůj zdravý vývoj potřebuje mít kolem sebe velké množství různorodých podnětů a prožít si různé situace. Děti, které nemají kontakt s okolím a tráví většinu volného času doma, mohou mít zkreslené představy o životě. Jsou však množinou, která má relativně nejvíce volného času. I proto by měla mít společnost zájem na tom, aby zjistila, jak svůj volný čas děti tráví. Určitě to není promarněná snaha, protože je známo, že prevence ve výchově je nejen levnější, ale hlavně účinnější než pozdější náprava chyb, či převýchova. A právě kvalitní výchova dětí v jejich volném čase má velký preventivní význam. Jedním z takových preventivních působení jsou i letní dětské tábory a jejich průběhu se budeme věnovat podrobněji.

1.2 Charakteristika věkových skupin

Ještě než se zaměříme na samotnou organizaci letního dětského tábora, musíme se věnovat vymezení důležitých pojmů. Toto vysvětlení je důležité pro osvětlení prostředí a bližší seznámení se zúčastněnými. Vývojová psychologie dělí věkové kategorie od narození po stáří. Zároveň zkoumá souvislosti a pravidla vývojových proměn u jednotlivých věkových skupin dívek a chlapců a jejich zvláštnosti vzhledem k věku.

¹ PÁVKOVÁ, J. *Pedagogika volného času*. Praha: Portál, 1999. s. 13. ISBN 80-7178-295-5.

Při rozdělení mládeže na dětském letním táboře se můžeme držet základního rozdělení podle věku a to na mladší, střední a starší školní věk. Vycházíme z toho, že tábora se účastní děti ve věku 6 – 15 let.

Mladší školní věk začíná nástupem do školy, tedy asi od 6-7 let a trvá do 8-9 let. Podle Vágnerové *„je charakteristický změnou životní situace a různými vývojovými změnami, které se projevují především ve vztahu ke škole.“*² Jde o *„fázi konkrétních logických operací“*, kterou charakterizuje *„a) respektování základních zákonů logiky; b) respektování konkrétní reality.“*³

Myšlení dětí v tomto věku vždy koresponduje s vlastními zkušenostmi nabytými ze své činnosti. Nejlépe se učí a vstřebávají jakoukoli aktivitu, kterou získali pomocí praktických příkladů, názorných pomůcek a ukázek.

Nástup do školy je však i obdobím velkých změn, neboť se již musí podřídit určitému řádu a přizpůsobit svůj časový rozvrh škole. Toto období bývá označováno jako konec prvního období růstu tvořivosti. Jsou vytvořena jasná pravidla, která se neporušují.

Toto období bývá vysvětlováno jako relativně klidné a dobře zvladatelné. Děti jsou ještě ochotny věřit tomu, že dospělí mají neomezenou moc, důvěřují jim a jsou ochotni respektovat autoritu. Jako výsledek bujné fantazie se však může u dětí vyskytnout nevědomá lež. Se lží vědomou se setkáváme především v případech strachu. Mladší školní věk je obdobím, kdy v žádném případě nesmíme přehlížet drobné rvačky, nepořádnost, poškozování věcí, lajdáctví a šikanu. Jedná se o období, kdy je nanejvýš nutná důslednost. Samozřejmě je nutno se vyvarovat unáhleným rozhodnutím a jakékoliv porušení nastavených pravidel či etických hodnot řešit s chladnou hlavou.

Střední školní věk je na letním dětském táboře zastoupen nejvíce a jedná se o nejpočetnější cílovou skupinu. Do této skupiny řadíme děti ve věku od 8-9 let do 11-12 let. Jinak lze říci, že toto období končí přechodem dítěte na druhý stupeň základní školy. V tuto dobu také dítě začíná dospívat. Vágnerová uvádí, že *„v průběhu této fáze dochází k mnoha změnám, které jsou podmíněny nejen sociálně, ale i biologicky. Lze je považovat za přípravu na dobu dospívání.“*⁴ Dítě středního školního věku je realistou. Za všech okolností chce mít jasno a to na základě jednoznačných a konkrétních důkazů. *„Takovým způsobem získává jistotu o vlastnostech tohoto světa,*

² VÁGNEROVÁ, M. *Vývojová psychologie*. Praha: Portál, 2000. s. 148. ISBN 80-717-8308-0

³ Tamtéž, s. 148

⁴ Tamtéž, s. 148

s nímž se chce seznámit a prozkoumat jej. Dítě středního školního věku je i optimista, má sklon interpretovat veškeré dění spíše pozitivním způsobem.“⁵

Poslední kategorií jsou děti spadající do tzv. staršího školního věku. Z hlediska vývojové psychologie se jedná o velmi dynamický věk, který sebou přináší určité problémy, ale s tím také možnost komunikace a práce. Vágnerová ke staršímu školnímu věku uvádí, že *„navazuje na období středního školního věku a trvá do ukončení základní školy, to znamená přibližně do 15 let. Toto období bývá označováno jako pubescence.“⁶*

Jedná se o složité období plné změn. Vágnerová dále uvádí, že *„dochází ke komplexní přeměně všech složek osobnosti dospívajícího. Nejnápadnější je tělesné dospívání, spojené s pohlavním dozráváním a stává se podnětem ke korekci sebepojetí. V rámci celkového vývoje dochází i ke změně způsobu myšlení, dospívající je schopen uvažovat abstraktně, například o různých alternativách, které zatím reálně nenastaly. Pubescent se začíná osamostatňovat z návaznosti na rodiče, značný význam pro něho mají vrstevníci, s nimiž se ve větší míře než dříve ztotožňuje. Zakončuje povinnou školní docházku a volí si svoje budoucí povolání, které bude spoluurčovat i jeho sociální postavení. Získává první zkušenosti s počátky partnerských vztahů, dospívání je dobou prvních lásek. Mnohé změny jsou primárně podmíněné biologicky, ale významně je ovlivňují i psychické a sociální faktory, které jsou ve vzájemné interakci.“⁷*

V tomto období začínají být děti kritické nejen vůči ostatním, ale i k sobě samým. Velký rozdíl v chování je rozpoznatelný mezi skupinami dětí, které již prošly obdobím pohlavního zrání a těmi, které se v něm nacházejí. Tyto nezralé děti jsou stále ještě dětinské.

Období pubescence je velmi citlivé. Děti zkouší kam až je možno zajít v kontaktu s dospělými a zjišťují šířku tzv. mantinelů. Chování některých jedinců často hraničí s dobrými mravy a nezdá se, že se jedná o mezní situace, kdy nadmíra trpělivosti ze strany dospělých brání tomu, aby výměna názorů přerostla v konflikt. Pro pubertu je typická nevyzrálost postojů. Pro chování je charakteristická impulsivnost, podrážděnost a nedostatek sebeovládání. Pozornost se soustřeďuje spíše na sebe samého. V tomto období roste touha být soběstačný, nezávislý a vlastně dospělý. Objevují se první projevy dospělosti jako tajné kouření, pití alkoholu, používání vulgarismů.

⁵ VÁGNEROVÁ, M. *Vývojová psychologie*. Praha: Portál, 2000. s. 188. ISBN 80-717-8308-0

⁶ Tamtéž, s. 148

⁷ Tamtéž, s. 209

Děti v tomto věku se přibližují dospělosti i ve sféře sociálního, emocionálního, rozumového a kulturního vývoje. Pro toto období je typická tzv. vývojová disharmonie, kdy je psychické dospívání pomalejší než dospívání tělesné. Vše je podmíněno nedostatkem životních zkušeností. Objevují se výkyvy nálad a v projevování citů je pubescent zdrženlivý.

Všechny tyto aspekty je nutno mít jako vedoucí dětského tábora na paměti a svou výchovnou činnost jim přizpůsobit.

2 KRITÉRIA VÝBĚRU VEDOUCÍCH DĚTSKÝCH TÁBORŮ

Výběr správného vedoucího na dětský tábor patří mezi základní podmínky úspěšného průběhu celé akce. Na tyto osoby se kladou velké nároky a ne každý je schopen takovou činnost s dětmi zvládnout. Vše se odvíjí od mnoha faktorů, které ovlivňují kvalitní výběr toho správného vedoucího. Musíme si uvědomit, že tento člověk bude často v aktivním kontaktu s dětmi a jeho případné nevhodné působení na děti může negativně ovlivnit, v krajním případě i poškodit, jejich další vývoj. Není proto na škodu uvést několik indicií, které upozorní na nevhodnost kandidáta a dále si stanovit osnovu pravidel pro výběr všestranně kvalitního vedoucího. Je nutné si uvědomit, že ne vždy nám kvalifikační životopis uchazeče bezpečně určí, zda je na danou pozici vhodný. Nepísaným pravidlem naopak bývá, že člověk bez pedagogického vzdělání bývá vhodnějším vychovatelem. Nežádá se stává, že pedagog, který celoročně s dětmi pracuje ve vzdělávacích zařízeních, je svou prací poznamenán tak, že nedokáže rozlišit volnočasové aktivity od povinností, vyplývajících z výukových osnov. Tato práce má ukázat cestu ke správnému výběru kvalitních vedoucího, kterým se rodiče nebudou bát svěřit své děti.

2.1 Osobnost vedoucího na dětském táboře

Vedoucí na dětském táboře je osobností v každém smyslu slova. Je osobou, která vykonává výchovnou činnost a předpokládá se zde, že bude přímo působit na svěřené děti. Tak jako každý tábor má svá specifika a zvláštnosti, kladou se specifické požadavky i na osobnost vedoucího, kteří se přímo podílí na utváření osobnosti dětí. Samozřejmě podmínkou pro kvalitní zvládnutí tohoto procesu je podpora, informovanost a cílené vzdělávání těchto vedoucího. Snahou zřizovatele tábora má být vytvoření co nejlepších podmínek pro práci vedoucího, poskytnutí právní i pedagogické pomoci a zohlednění požadavků a připomínek k samotnému chodu tábora.

Zvláštností práce vedoucího na dětském táboře je skutečnost, že celý průběh a obsah výchovy není nikde závazně stanoven. Zde hraje roli zkušenost, pomoc druhých a doporučení zřizovatele tábora. Z toho vyplývá, že i nároky na začínajícího vedoucího a jeho hodnocení se odvíjí od mnoha aspektů. Zde můžeme uvést iniciativu, kreativitu, snahu, pokroky, ale i radost z vykonávané práce. Pracovní náplň takového nováčka by se měla odvíjet tím směrem, aby se minimalizovalo nebezpečí zahlcení a nemohlo dojít k vytvoření jakési vnitřní bariéry k samotnému dění na táboře. Neustále

musíme mít na mysli, že každý začátek je těžký a každá práce, byť je pro mnohé odměnou a určitou formou oddechu, má klást na pracovníka takové nároky, které je schopen v dané situaci zvládnout. Stupňování požadavků, kladených na vedoucího, pro práci s dětmi je doporučováno až po zvládnutí předchozí etapy.

Jednou z dalších vlastností, kterou bychom neměli opomenout, je autorita vedoucího. Ta má vyrovnaný podíl formálnosti i neformálnosti. Při jednání s dětmi převládá právě složka neformální. Projevuje se v mnoha podobách, ať už se jedná o vzájemné oslovování, tykání, tak i při vystupování v různých rolích. Vedoucí je mnohdy dětmi brán jako rádce, přítel, kamarád, učitel a instruktor, ale i jako náhradní rodič. Role, která je na táboře nepřijatelná a striktně zakázána je role sexuálního partnera, či partnera pro erotický vztah. Takové jednání nesmí být kategoricky přehlíženo a tolerováno.

S tímto problémem je velmi úzce spojen samotný výběr nového vedoucího. V současné době právní legislativa, v zákoně 258/2000 Sb., řeší to, že fyzické osoby činné při škole v přírodě nebo zotavovací akci jako dozor nebo zdravotník, musejí být k této činnosti zdravotně způsobilé. Přeneseně to znamená, že každý vedoucí, který se podílí na výchově dětí na táboře a vykonává s nimi jakoukoli činnost, má zřizovateli, potažmo hlavnímu vedoucímu, předložit potvrzení svého praktického lékaře, který vedoucího registruje, že je schopen tuto činnost vykonávat. Toto neplatí pro pedagogické a zdravotnické pracovníky. Zde narážíme na první zádrhel. V praxi má každý povinnost předložit uvedené potvrzení svého praktického lékaře, ale žádný předpis již neřeší skutečnost, zda praktický lékař má volný přístup ke všem výsledkům odborných vyšetření, na která svého klienta nevyslal. Jinak řečeno praktický lékař se nemusí nikdy dozvědět skutečnost, že klient, kterého registruje, navštěvuje ambulantní péči jiného, odborného lékaře. Může tak nastat situace, že námi vybraný vedoucí má sice potvrzení od lékaře o způsobilosti práce s dětmi, ale jinde mu byla diagnostikována nemoc, či porucha, pro kterou práce s dětmi schopen není. Je to velmi znepokojující skutečnost, když navíc víme, že odborný lékař sám nemá povinnost svého praktického kolegu informovat a pokud ano, tak pouze se souhlasem dotčeného pacienta. Proto v minulosti došlo k několika excesům, kdy se zjistilo, že práci s dětmi vykonávali například vedoucí se sklony k pedofilii. Mezi zřizovateli táborů a hlavními vedoucími je toto zjištění známo a již nevyvolává žádné zděšení, ale legislativní řešení dosud nebylo přijato. Proto je nutno se tomuto problému věnovat důkladně v rámci výběru nového uchazeče, nepřehlížet žádné indicie a okamžitě věc řešit.

K dalším rysům osobnosti a nezbytným vlastnostem vedoucích směle můžeme přiřadit empatii, tedy schopnost vcítit se do prožívání druhých. Dobrý vedoucí se

neobejde bez schopnosti umět pochopit věkové zvláštnosti nebo schopnosti přizpůsobit se a řešit nečekané situace. Dále je potřebná nápaditost, tvořivost, fantazie, umění správně komunikovat, ale také naslouchat, používat vhodně volený humor, umění vzbudit pozornost, nelhat, neslibovat. Důležitá je psychická odolnost, nekonfliktnost, přiměřená autorita, která umožňuje vést a motivovat děti, schopnost prosazovat své názory a požadavky. Samozřejmý je kladný přístup k dětem a lidem vůbec, příjemné vystupování a radost ze hry.

Hájek a spol. ve své knize *Pedagogické ovlivňování* dále uvádí, že *„u pedagogických profesí je důležitá psychická odolnost a vyrovnanost. Vychovatel by měl být především dobrý člověk. To znamená, že by měl mít dobrou úroveň poznávacích procesů, dobrou paměť, pozornost, přiměřené volní vlastnosti, schopnost prožívat i ovládat své emoce, z charakterových vlastností mají převažovat ty kladné, jako je například altruismus, spravedlivost, pracovitost, sebeovládání. Projevy svého přirozeného temperamentu by měl dokázat ovládat. Měl by mít patřičné vědomosti, dovednosti a návyky, příslušné schopnosti, inteligenci, tvořivost, zvláště schopnost vychovávat i žádoucí názory a postoje. Ale takto ideální lidé neexistují. Každý člověk má své silné a slabé stránky. Důležité je, aby si je uvědomoval a aby byl schopen s nimi pracovat, zdokonalovat se.“*⁸

Určitě je pravda, že mnohému se člověk může naučit svým přičiněním, pílí a odhodláním. Existují však i výjimky. Jsou vedoucí, kteří si ani neuvědomují, že mají závažné nedostatky v některých oblastech. Výsledkem bývá, že nejsou jako vychovatelé úspěšní, ale navíc ani spokojení. To může mít negativní dopad na práci s dětmi a pro děti samotné nepříjemné vzpomínky, které mohou ovlivnit jejich vývoj nežádoucím směrem.

2.2 Věk

Pokud se zmiňujeme o vlastnostech osobnosti, nesmíme zapomenout na věk vedoucího. Tyto dvě věci jdou ruku v ruce a velmi úzce spolu souvisí. Mnoho vlastností člověka se utváří při poznávání a vlivem získávání poznatků a zkušeností. Věk je pro výběr správného vedoucího dětského tábora jedním z vodítek a ukazatelů. Ne vždy však platí, že starší, a tím předpokládáme i zkušenější člověk, je v součtu lepší kandidát, než člověk mladší.

⁸ HÁJEK, B., HOFBAUER, B., PÁVKOVÁ, J., *Pedagogické ovlivňování volného času*. Praha: Portál, 2008. s.132. ISBN 978-807-3674-731

Pro funkci oddílového vedoucího dětského tábora je zákonem vyžadován věk nad 18 let. Zkušenosti ale ukazují, že je to věk, kdy dnešní generace ještě není vyspělá na to, aby se pouštěla sama do výchovné činnosti s dětmi. Věkový rozdíl mezi čerstvě plnoletým vedoucím a dětmi z nejstarších oddílů je velmi malý. Vlivem toho dochází k situacím, kdy vedoucí nejsou schopni nastavit a udržet si autoritu. Často jsou v pozici, kdy nepoznali odpovědnost v žádné z jejich forem a tábor je jejich prvním setkáním s povinnostmi a řádem. V dnešní konzumní společnosti jsou hodnoty malinko odchýleny od hodnot, které byly nastavovány před třiceti lety. Děti jsou do své dospělosti vychovávány tak, aby měly co nejvíce času na přípravu na své budoucí zaměstnání a životní uplatnění. Rodiči jsou chráněni od všech rušivých elementů a často o některých každodenních problémech nemají tušení.

Pro výběr nových mladých vedoucích je důležité věk zkoumat ze širšího hlediska. Mezi mladými uchazeči mohou být diametrální rozdíly vlivem získaných zkušeností. Je patrné, zda uchazeč již byl uveden do pracovního poměru nebo studuje a samozřejmě jak kvalitní rodinné prostředí utvářelo jeho osobnost.

U uchazečů středního věku, nebývá se zkušenostmi problém. Jedná se o jedince vyspělé, kteří mají stanoveny své cíle, priority a životní hodnoty. Často jsou to lidé, kteří již mají své vlastní děti a tudíž k nim i zformovaný vztah. S dětmi umí komunikovat a jejich autorita přichází, dalo by se říci automaticky. Vzhledem k věku mají, ve většině případů, i dostatek zkušeností a životních moudr, která mohou předávat dětem.

Zkušenosti a všeobecné názory zřizovatelů dětských táborů ukazují na to, že nejosvědčenější věk pro počátek práce s dětmi jako oddílový vedoucí je až od dvaceti jedna let. V té době již má člověk utvořen svůj názor, získal dostačující všeobecný přehled a je schopen výchovně působit. U starších uchazečů se nabízí otázka, proč mají zájem o práci v dětském kolektivu až v současné době a ne již dříve. Samozřejmě podnětem může být osobnostní dozrání nebo přehodnocení cílů a priorit.

Je ještě jedna skupina pracovníků, která se přímo účastní některých dětských táborů a kterou bychom neměli opomenout. Jsou to praktikanti. Tuto skupinu tvoří mladiství, neplnolezí studenti. Praktikanti se získávají z řad dětí, které se již, vzhledem k věku, nemohou tábora účastnit. Tvoří jakýsi přechod mezi vedoucími a dětmi, vypomáhají vedoucím s denním programem a jsou jim pravou rukou. Hlavní vedoucí a zřizovatelé tábora si mezi praktikanty tvoří jakousi základnu pro obměnu kolektivu vedoucích a vytváří si jakési zálohy. Praktikanty však nenajdeme na všech táborech. Můžeme se setkat i s názory, že vzhledem k věku praktikantů se jedná o nejrizikovější skupinu „dětí“ na táboře. Rizikem je myšlena věková blízkost k dětem samotným

a nevyzrállost. Praktikanti v mnoha případech dokážou zneužít svých privilegií a též z pohledu dětí mohou být často rušivým elementem tábora bez většího přínosu. Samozřejmě pokud není přínosem to, že na ně oddíloví vedoucí, z důvodu vlastního pohodlí, přesunou své povinnosti.

2.3 Rodinné a pracovní zázemí

Rodina je uznávána jako nejstarší společenská instituce, již se připisuje nezaměnitelný význam při utváření osobnosti jedince. Její zodpovědnost za formování člověka, jeho postojů, názorů, hodnot a norem v souladu s požadavky společnosti je nezaměnitelná. To, co si dítě a mladý člověk osvojí ve své rodině, si s sebou dál nese po zbytek svého života. Proto je nezbytné, aby rodina fungovala tak, jak má, a připravila a vybavila člověka vším, co bude moci v budoucím životě uplatnit.

Pro kvalitní výběr nového vedoucího na dětský tábor, je zjišťování jeho rodinného zázemí dost podstatnou věcí. Dotazy bychom měli směřovat nejen k rodině biologické, ale zároveň i k rodině současné. Tato dvě zázemí bychom neměli rozlišovat. Původ signálů, které mohou ovlivnit výběr vhodného kandidáta, můžeme zjistit jak z mládí uchazeče, tak ze současné doby, kdy již má rodinu svou. Zjišťování skutečného stavu samozřejmě může ztěžovat sám uchazeč, který o svých špatných zkušenostech a vlastnostech mlčí.

Je velmi důležité, aby výběr vedoucích prováděl proškolený člověk, minimálně se znalostí psychologie a se zkušenostmi v oblasti práce s dětmi. Zde by určitě nebylo na škodu, aby výběr nových vedoucích na dětské tábory vykonávaly, ve spolupráci se zřizovateli, specializované instituce. V praxi se již setkáváme s tím, že firmy neprovádějí výběr nových zaměstnanců samy, ale obracejí se na specializované instituce, které na základě pohovorů, dotazníků, životopisů, psychologických, osobnostních a inteligenčních testů, doporučí odpovídajícího kandidáta. Úskalím může být prvotní výběr samotných uchazečů, ale zde můžeme vycházet ze spolupráce se zřizovateli.

Zjišťování skutečného stavu rodinného zázemí nám může mnoho napovědět o skutečných podnětech, proč se uchazeč chce stát vedoucím na dětském táboře. Nezřídka se stává, že se jedná o jakýsi útěk z vlastní reality, krátkodobé odloučení od každodenních problémů, či řešení partnerských vztahů. Takový vedoucí sice může při práci s dětmi fungovat velmi kvalitně, ale většinou se jedná o krátkodobé řešení. Většinou kolektiv záhy opouští a o další výchovnou práci s dětmi již zájem nejeví.

Dětský tábor v jeho očích má splňovat spíše funkci psychologické pomoci při řešení jeho osobních problémů.

Pracovní zázemí uchazeče je rovněž jednou ze stránek, které bychom měli věnovat pozornost a nevyhýbat se jí. V dnešní době se setkáváme ve velké míře s tím, že uchazeč je bez zaměstnání a je veden jako nezaměstnaný. V takovém případě bychom měli rozlišit ty, kteří chtějí práci s dětmi vykonávat čistě jen jako zdroj financí nebo proto, že opravdu chtějí. Předpokládejme však, že drtivá většina uchazečů uvede jako důvod své osobní přesvědčení nikoli majetkový prospěch. Je jen na nás a našich zkušenostech, abychom případné zastírání odhalili.

Dalším podnětem k práci s dětmi, se kterým se můžeme setkat při výběru nových vedoucích, je syndrom vyhoření uchazeče. Vyhoření se týká zejména oblasti práce a je typické citovým a mentálním vyčerpáním. Často jde o důsledek dlouhodobého stresu a týká se nejvíce lidí, kteří pracují s jinými lidmi. Od deprese nebo prosté únavy se syndrom vyhoření liší hlavně tím, že se vztahuje výhradně na onu krizovou oblast a jeho součástí jsou pochybnosti o smyslu své práce. Vyhoření je syndrom a syndrom je skupina příznaků. Patří sem tedy celá řada projevů. Z oblasti emocí je to sklíčenost, popudlivost, bezmocnost. Z oblasti postojů je to nechuť, cynismus, zapomínání, nesoustředěnost a z oblasti mezilidských vztahů snížená ochota pracovat s lidmi, stažení se, soukromé konflikty. Zde je zřejmé, jak je takovýto člověk pro práci s dětmi perspektivní a je na uvážení, zda při prvních příznacích syndromu vyhoření takového uchazeče nevyřadit. Měli bychom si uvědomit, že takový vedoucí při svém útěku od reality a při hledání sama sebe může v práci s dětmi napáchat nedozírné škody.

Rozpoznat při výběru nového vedoucího dětského tábora správného kandidáta určitě není vzhledem k rodinnému a pracovnímu zázemí věc jednoduchá. Vše nám je ztěžováno hradbou mlčení a mlžení ze strany uchazeče a dopátrat se pravdy je velmi složité. Zde, při výběru uchazečů, je pedagogické a psychologické vzdělání nutností.

2.4 Vzdělání v oboru práce s dětmi a mládeží

Velkým problémem dnešní doby je výběr vedoucích na dětský tábor podle toho, zda jsou, či nejsou vzděláni v oboru práce s dětmi a mládeží. Bohužel realita je taková, že pracovníci s patřičným vzděláním se o funkci oddílového vedoucího hlásí minimálně. Spíše se nehlásí vůbec. Na výběr zůstávají ti, kteří požadavek na vzdělání nenaplnují. Rozhodně ale není pravidlem, že uchazeč, který má pedagogické, či jiné

vzdělání, je tím správným vedoucím. V praxi se setkáváme s obrázkem, že právě vedoucí z řad pedagogických pracovníků jsou spíše rušivým elementem celého tábora. Ze svého zaměstnání si s sebou nesou spoustu nežádoucích návyků, zlovyků a zkušeností, při práci s dětmi.

Z vlastní zkušenosti mohu uvést, že jsem se setkal s jednou vedoucí, která naplňovala pedagogické vzdělání a pracovala jako výchovný pracovník ve školství. Sama měla na starosti problémové děti, s různými poruchami, jako jsou například dysgrafie, dyslexie, dysortografie, či dyskalkulie. Při prvních náznacích, že něco není při její práci s oddílem v pořádku, jsme vyzorovali, že přenášela své profesní zlovyky do práce s oddílem. V jednání a chování dětí hledala možné dysfunkce. Pak docházelo k tomu, že celý kolektiv si roztřídila podle svých, ne vždy objektivních poznatků. Děti dokonce na jejich slabiny neustále upozorňovala, což vedlo k jejich uzavření a stranění se před ostatními dětmi. Na své chování a přístup k dětem byla upozorněna a nakonec sama přiznala, že je zde spojitost s jejím zaměstnáním. Celoroční práce s dětmi ji nutila chovat se i k jinému kolektivu zcela stejným způsobem. Jak sama uvedla, při práci s dětmi již má problémy rozlišit zaměstnání od vedlejších činností a svůj profesionální náhled na děti těžko dokáže potlačit. Takový vedoucí, byť s patřičným vzděláním, může být na dětském táboře spíše ke škodě.

Základní vzdělání pro práci s dětmi na táborech, může oddílový vedoucí získat nejen studiem na vysoké škole s konkrétním zaměřením, ale i absolvováním různých kurzů a seminářů. Jedním z nich je kurz pro oddílové vedoucí dětských táborů. Seminář je pořádán soukromými podnikatelskými subjekty. Obsahem je získání teoretických znalostí z oblasti práva (osoba dítěte a vedoucího na táboře, právní podmínky pro konání, šance a úskalí), pedagogické a psychologické průpravy (typologie účastníků, pedagogické přístupy, odměny a tresty, motivace), metodiky (volba programu, symbolický rámec a práce s ním, uvádění her, herní motivace a pravidla, řešení krizových událostí) a dovedností vedoucího (vedení týmu, vedení porad, organizační zajištění přípravy a průběhu tábora).

Velmi důležitým kurzem je i kurz pro hlavní vedoucí dětských táborů. Kurz je akreditovaný MŠMT ČR. U účastníků jsou očekávány zkušenosti a praxe s prací s dětmi a mládeží minimálně v roli zástupce vedoucího dětského oddílu, stejně jako absolvování minimálně jednoho tábora v roli účastníka, nejlépe však jako člena širšího vedení tábora. Kurz je zaměřen na specifika pořádání dětských táborů (prohloubení a rozšíření potřebných vědomostí k pořádání táborů) a vychází z předpokladu minimálního penza znalostí potřebných pro vedení dětských kolektivů, jako jsou základy pedagogiky a psychologie, plánování, bezpečnosti a ochrany zdraví, první

pomoci, práva a hospodaření. Kurz je pořádán i pro oddílové vedoucí, kteří se připravují na funkci hlavního vedoucího.

Z praxe vyplývá, že není podstatné, zda oddílový vedoucí má specifické vysokoškolské vzdělání pro práci s dětmi. Někdy se může jednat spíše o věc nežádoucí. Vzdělání jsou schopny nahradit různé kurzy a školení, ale hlavní roli hraje vždy a především praxe. Vzdělání uchazeče na post oddílového vedoucího je nahraditelné a pro práci s dětmi je důležitější zjištění morálních a osobních kvalit člověka, jeho pohnutky a minulost, včetně rodinného prostředí, ve kterém se pohyboval a pohybuje. Vždyť i zjištění OECD (Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj), že Česká republika je ve srovnáních jednou ze zemí, které vykazují nejvyšší závislost dosaženého vzdělání/výsledků na rodinném zázemí, o něčem napovídá.

2.5 Zkušenosti práce s dětmi, praxe

Zkušenosti práce s dětmi je pro oddílového vedoucího nenahraditelnou výhodou. Oproti ostatním vedoucím jde o zvýhodnění, na které bere každý pořadatel tábora velký ohled. Doložení praxe může, při výběru nového oddílového vedoucího, znamenat jeho úspěšné absolvování.

Pro nového oddílového vedoucího je práce s dětmi v minulosti nenahraditelná. Ten kdo se již několikrát bez úhony účastnil akcí, které byly pořádány pro děti, by měl být prověřený nejen po stránce vědomostí, ale i po stránce svých osobních vlastností. Z praxe, ale vyplývá i jedno nepsané pravidlo. To hovoří o tom, že úplné otevření všech osobních vlastností oddílového vedoucího nastává nejdříve až při účasti na třetím ročníku tábora. Toto tvrzení mám potvrzeno i z vlastní praxe hlavního vedoucího dětského tábora.

Nejen praxe s dětským kolektivem na dětském táboře je to, co často rozhoduje o přijetí nového vedoucího. Je mnoho kvalitních a spolehlivých vedoucích, kteří se ujali funkce oddílového vedoucího, aniž kdy absolvovali dětský tábor. Jejich zkušenosti pro práci s dětmi vyplývaly z jiných volnočasových aktivit. Mám na mysli vedoucí různých kroužků, domovů dětí a mládeže a v neposlední řadě zájmových organizací, směřujících svou činnost na práci s dětmi. Určitě bychom ještě neměli zapomenout na uchazeče, kteří jsou angažováni v různých občanských sdruženích. Takoví mají podle mého názoru k dětem nejbliže. Vše je logicky dáno i tím, že se starají a připravují program pro děti své, svých známých, sousedů a kolegů. Takovou práci může dělat

pouze člověk, který je nejen sebevědomý, ale navíc musí své kvality dokázat pod nesmírným tlakem a podroben důkladné kontrole rodičů dětí.

Dle mého názoru, z řad takových lidí vychází nejlepší oddíloví vedoucí. Jejich náplní a cílem je nejen kvalitním způsobem předávat své zkušenosti dětem, ale zároveň se věnovat tomu, v čem cítí své poslání. U těchto vedoucích nebývá kvalita práce ovlivňována vnějšími vlivy a jsou schopni se vypořádat s nečekanými problémy. Vedoucí, kteří mají praxi z práce v občanských sdruženích, jsou zvyklí si program a náplň činnosti připravovat do nejmenších detailů dopředu a tudíž bývají jen zřídka zaskočení.

Praxe získaná v jiných dětských táborech je určitě přínosem, jen je potřeba se zamyslet, proč člověk s několika pobyty na jednom místě hledá změnu. Důvodů samozřejmě může být několik. Nás by při výběru nového vedoucího měly zajímat ty, které by mohly mít vztah k práci vedoucího, jeho osobním nebo morálním vlastnostem. Prohlédnout nitro člověka je však někdy nemožné a to zvláště, pokud jsme v časové tísní, či pokud nemáme dostatek materiálů a informací.

3 ORGANIZACE DĚTSKÉHO TÁBORA

Stejně jako každá jiná akce, i dětský tábor vyžaduje organizaci. Aby se tábor pro děti nestal jen povinností přečkat pár dní prázdnin, musí být dopředu stanoveno, jakým směrem se bude ubírat. Je nutné si stanovit, čeho chceme během tábora dosáhnout, upřesnit si výchovné a vzdělávací cíle. Důležité je upřesnění prostředků, forem a metod, kterými hodláme dosáhnout vytyčeného cíle a naplnění obsahu. Tábor má rozvíjet osobnost dětí, mimo zážitků z programu jim přinášet také možnost rozvoje znalostí a zkušeností. Děti získávají potřebnou sebedůvěru, odvahu, chuť vyjadřovat své názory a nestydět se za ně.

Nakonec na správném táboře se děti naučí řešit spoustu problémů samostatně bez rodičů. Burda a kol. ve své knize uvádí, že „*správný tábor formuje dětské hodnoty a životní postoje a je pro dítě přínosem ve všech směrech.*“⁹

Mezi základní cíle výchovně vzdělávacího procesu na táboře by se mělo stát získávání, zdokonalování, upevňování a rozšiřování vědomostí a dovedností. Dalším cílem by se mělo stát přetváření dovedností na návyky. A právě k tomu jsou jim nápomocni vedoucí, o které se děti mohou opřít, nahrazují jim rodiče a kamarády.

3.1 Vedoucí oddílu

Oddílový vedoucí musí být osoba plnoletá, tedy starší 18 let, která je schopna tuto funkci vykonávat. Mezi další podmínky patří zdravotní způsobilost, bezúhonnost a právní odpovědnost. Oddílový vedoucí je podřízen hlavnímu vedoucímu.

Oddílový vedoucí má většinou na starosti sám jeden oddíl dětí. Oddíl se skládá z dětí stejného pohlaví a shodného nebo velmi blízkého věku. Z toho vyplývá, že i oddílový vedoucí by měl být shodného pohlaví jako děti v něm. Svému oddílu se věnuje téměř 24 hodin denně, kdy zodpovídá nejen za něj, ale i za plnění programové, výchovné a zotavovací činnosti. V očích mnoha dětí nahrazuje rodiče, je jim rádcem, pomocníkem, důvěrníkem a hlavně kamarádem. Proto by neměl zapomenout, že ke každé činnosti je zapotřebí potřebné motivace a odměnou za dobrou práci mu není pouze finanční odměna od zřizovatele, ale především radost a vděk dětí, kterým se tábor líbil.

⁹BURDA, J., ŠLOSAROVÁ, V., a kol.. *Tábory a další zotavovací akce*. Praha: NIDM, 2008. s.36. ISBN 978-80-86784-59-5

Každý, kdo se stává oddílovým vedoucím, by měl být prokazatelně seznámen se všemi předpisy vztahujícími se k této funkci a týkajícími se bezpečnosti práce a základy hygieny. Samozřejmě nesmí chybět proškolení ze základů první pomoci. Nesmírně důležité je prokazatelné seznámení s místem, kde bude tábor probíhat.

Před začátkem tábora by se měl vedoucí seznámit s dalšími členy kolektivu vedoucích, s hlavním vedoucím, popřípadě jeho zástupcem a se zdravotníkem. Protože oddílový vedoucí organizuje program a činnost oddílu, má za povinnost se seznámit s táborovým řádem, režimem dne, s rámcovým plánem, s táborovými tradicemi, zvyky, rituály. Aktivně by se měl podílet na přípravě programu celotáborové hry.

Bezprostředně před zahájením tábora by se měl seznámit s charakteristikou věkového stupně dětí jeho oddílu a prostudovat další informace, které v přihlášce a potvrzení uvádějí rodiče dětí a lékaři. V takovém případě nemůže být překvapen, že v oddíle má neplavce, děti s fyzickým omezením, či jinými handicapami. Důkladné seznámení s vlastnostmi svěřených dětí je základní podmínkou a zárukou dobrého a správného individuálního přístupu.

Burda a kolektiv ve své knize k povinnostem oddílového vedoucího uvádí, že *„základní povinnosti oddílového vedoucího je zabezpečit svěřeným dětem atraktivní program v souladu s pokyny a příkazy hlavního vedoucího, kterému podléhá. Spolupracuje se zdravotníkem a dalšími pracovníky, dbá jejich rad a plní i další mimořádné úkoly, které vyplynou z naléhavé potřeby tábora. Svým osobním příkladem je pro děti vzorem a aktivně se zúčastňuje programu. Neměl by zapomenout, že je výchovným pracovníkem (byť není zaměstnán jako profesionální pedagog). Ovládání zásad správného chování v přírodě a šetrné zacházení se svěřeným majetkem je samozřejmostí.*

Musí mít neustále na zřeteli věkové a individuální zvláštnosti dětí a dodržovat při přípravě programu hranici jejich maximálního zatížení a nezapomínat na aktivní odpočinek. Za každých okolností respektuje bezpečnostní předpisy pro práci s dětmi a dbá na bezpečnost při koupání podle předepsaných zásad.“¹⁰

¹⁰ BURDA, J., ŠLOSAROVÁ, V., a kol.. *Tábory a další zotavovací akce*. Praha: NIDM, 2008. s.17. ISBN 978-80-86784-59-5

3.2 Zdravotník

Zdravotník plní na dětském táboře důležitou funkci a z pohledu legislativy je jen těžko zastupitelný. Zákon č. 258/2000 Sb., v paragrafu 11 uvádí, že zdravotníkem může být fyzická osoba, která má alespoň úplné střední odborné vzdělání v oborech všeobecná sestra, dětská sestra nebo porodní asistentka, fyzická osoba, která absolvovala kurs první pomoci se zaměřením na zdravotnickou činnost při škole v přírodě nebo zotavovací akci a student lékařství po ukončení třetího ročníku; náplň kursu první pomoci upraví prováděcí právní předpis.

Z pohledu své funkce zastává nezastupitelné místo mezi pracovníky tábora. Ještě před započítím tábora by se měl podílet na sestavení jídelníčku z hlediska nutriční hodnoty stravy. Je přítomen a podílí se při sestavování programu, kde dohlíží na zdravý způsob trávení času a jeho vyváženost. Ve spolupráci se zřizovatelem sestavuje a kontroluje obsah lékárníčky a zdravotnického materiálu tak, aby souhlasil svým počtem a obsahem s předepsaným standardem.

Při zahájení tábora si zdravotník přebírá písemné prohlášení zákonných zástupců dětí a tu část přihlášky, ve které je uveden posudek na vhodnost účasti dítěte na táboře a případná zdravotní omezení při táborových činnostech. Dále nese zodpovědnost za kontrolu a vybrání očkovacích a zdravotních průkazů dětí a od zákonných zástupců vybírá léky, které děti užívají. Do připraveného zdravotního deníku zaznamenává jméno dítěte, název léku a četnost dávkování.

Po příjezdu na tábor má za povinnost oznámit praktickému lékaři v místě konání, že tábor započal a předat mu seznam dětí a zaměstnanců. Hlavního vedoucího a oddílové vedoucí seznamuje se zdravotním stavem dětí a nařizuje fyzické omezení. Jednou z důležitých povinností zdravotníka je kontrola zdravotních průkazů osob činných při stravování. Měl by dohlížet, aby se jiná osoba takové činnosti neúčastnila. Po celou dobu konání tábora kontroluje a dohlíží nad přípravou stravy, dodržováním hygienických předpisů a skladováním surovin.

Během celého tábora vede důsledně zdravotní deník, kam zapisuje veškerá poranění, která ošetřil, způsob ošetření a zvýrazňuje, pokud dítě mělo přisáté klíště. O této skutečnosti při ukončení tábora informuje rodiče. Průběžně sleduje zdravotní stav osob činných při stravování a dětí. Vážnější onemocnění dětí, ale i zaměstnanců ihned hlásí praktickému lékaři a podezření na výskyt přenosných nemocí ihned hlásí i spádovému pracovišti hygienické stanice, kam byla akce předem hlášena.

Do povinností zdravotníka dále spadá kontrola ubytovacích prostor pro děti a kontrola jejich osobní hygieny. V případě zjištění nedostatků přijímá společně

s hlavním vedoucím a oddílovými vedoucími opatření k jejich odstranění. Sám dbá na hygienu na vyčleněných ubytovacích zařízeních pro nemocné. Sám nemocným nosí jídlo a nápoje, likviduje po nich zbytky jídel a po ukončení jejich pobytu na marodce zajišťuje dezinfekci nádobí a náčiní použité nemocnými.

Sám by měl dohlížet na dodržování stanovených hygienických požadavků, zejména svou činností zaměřuje na ochranu zdrojů pitné vody před znečištěním a na způsob odstraňování a zneškodňování pevných a tekutých odpadů. Během celého tábora doplňuje obsah lékárničky.

V roce 2011 byl schválen zákon č. 372/2011 Sb. o zdravotních službách a podmínkách jejich poskytování. Podle tohoto zákona musí zákonní zástupci dětí zmocnit zdravotníka k některým úkonům, které náleží pouze zákonným zástupcům nezletilých. Zákon uvádí, že osoba je zmocněna, „*aby nás zastupoval/a při výkonu našich práv a povinností vyplývajících vůči shora jmenované/mu nezletilé/mu ze zákona č. 372/2011 Sb., o zdravotních službách a podmínkách jejich poskytování (zákon o zdravotních službách), zejména, aby za nás přijímal/a informace o zdravotním stavu nezletilé/ho, dále informace o navrženém individuálním léčebném postupu a všech jeho změnách, a aby za nás uděloval/a souhlas s poskytnutím zdravotních služeb nezletilému.*“¹¹ Všechna podepsaná zmocnění zdravotník vybírá a eviduje a vydává je pouze v případě nutného ošetření u praktického lékaře nebo ve zdravotnickém zařízení. Po ukončení tábora zmocnění vrací zpět zákonným zástupcům, spolu s očkovacími průkazy, zdravotními průkazy a potvrzením pediatra, že dítě je schopno se účastnit zotavovacích akcí.

3.3 Hlavní vedoucí

Hlavní vedoucí je nejdůležitější osobou tábora. Jedná se o funkci, kterou může vykonávat pouze osoba starší 18 let. Doporučuje se, aby hlavním vedoucím byl člověk starší 21 let, který má zkušenosti s prací s dětmi a mládeží. Výhodou, ale ne podmínkou je, aby se jednalo o člověka, který v minulosti vykonával funkci oddílového vedoucího. V takovém případě se jedná o velkou výhodu, kterou může zúročit při výběru oddílových vedoucích, ale i při samotném vedení tábora.

¹¹ Zákon č. 372 ze dne 6. listopadu 2011 o zdravotních službách a podmínkách jejich poskytování (zákon o zdravotních službách). In: *Sbírka zákonů České republiky*. [online]. 2011. [cit. 2013-01-18]. Dostupné z: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2011-372>

Hlavní vedoucí začíná pracovat již dlouho před začátkem tábora. Přibližně půl roku před začátkem tábora by měl zkontrolovat všechny změny a doplňky zákonů, nařízení a vyhlášek, platných pro daný termín tábora a seznámit se s nimi. Společně se zřizovatelem a provozovatelem tábora by mělo dojít k jeho proškolení. Hlavní vedoucí by si měl stanovit cíle a kostru celého tábora a započít s jeho plánováním. Existuje názor, že hlavní vedoucí ještě před započítím tábora odvede ze své práce celé dvě třetiny.

Před samotným začátkem tábora má hlavní vedoucí za úkol prokazatelně proškolit všechny pracovníky z bezpečnosti při práci a z hygienických předpisů. Účast na školení všichni stvrdí svým podpisem na jmenném seznamu. S oddílovými vedoucími a zdravotníkem sepíše záznam o pověření vedením dětského kolektivu na dětské zotavovací akci. Oba uvedené dokumenty, spolu s potvrzením o zdravotní způsobilosti pracovat s dětmi si zakládá a archivuje ještě minimálně šest měsíců po skončení tábora, pro případnou kontrolu. Archivuje dále oznámení o konání tábora a doklady k rozboru pitné vody, s potvrzením o její nezávadnosti. Ještě před započítím tábora by si měl převzít místo, kde bude tábor probíhat, aby plně odpovídal všem hygienickým bezpečnostním podmínkám.

K dalším povinnostem hlavního vedoucího uvádí Burda: *„Hlavní vedoucí řídí práci všech pracovníků na táboře. Rodičům zodpovídá za děti a provozovateli za vše, proto by se měl včas seznámit se všemi, kteří s ním budou pracovat. Měli by si dopředu určit pravidla spolupráce a komunikace, protože jejich práce nekončí uložením dětí do stanů či chatek, povinnosti a zodpovědnost zůstávají i potom.*

Hlavní vedoucí nese hlavní zodpovědnost za spokojenost dětí. To v praxi znamená, že by se měl osobně podílet na přípravě akce (program, denní režim, táborovou hru, rozdělení do oddílů, přidělení oddílů oddílovým vedoucím). Po celou dobu konání tábora zodpovídá za plnění všech hygienických a bezpečnostních předpisů, za práci všech lidí, za provoz, tzn. za zásobování a kuchyni, marodku i hospodaření na táboře.“¹²

Práce hlavního vedoucího ale nekončí ani po skončení samotného dětského tábora. O jeho průběhu, problémech, podmínkách zpracovává hodnocení. Sám navrhuje změny a zlepšení nevyhovujícího a hodnocení předává provozovateli. Po úplném ukončení tábora se podílí na vyúčtování, které kontroluje a stvrzuje jeho pravdivost a platnost.

¹² BURDA, J., ŠLOSAROVÁ, V., a kol.. *Tábory a další zotavovací akce*. Praha: NIDM, 2008. s.15. ISBN 978-80-86784-59-5

Jak je vidět, funkce hlavního vedoucího není jednoduchá a vyžaduje odhodlání, nasazení, zodpovědnost a hlavně lásku k dětem. Burda výčet ještě doplňuje, když dodává, že *„hlavní vedoucí každý den, každou hodinu, každou minutu komunikuje se všemi pracovníky, podílí se na upřesňování jídelníčku, na každodenní evidenci počtu stravovaných, na kontrole práce zdravotníka, hospodáře a kuchaře. Vede celý výchovný proces, práci oddílových vedoucích i praktikantů, je hlavním rádcem a poradcem dětí v případě, kdy situaci nemůže vyřešit oddílový vedoucí.“*¹³

¹³ BURDA, J., ŠLOSAROVÁ, V., a kol.. *Tábory a další zotavovací akce*. Praha: NIDM, 2008. s. 16. ISBN 978-80-86784-59-5

4 VYBRANÉ PRÁVNÍ PŘEDPISY

V současné době neexistuje žádný závazný předpis, který sjednocuje legislativu v oblasti trávení volného času a to jak u mládeže, tak i u dospělých. V praxi se mimo aktivit, které přímo souvisejí se všeobecným vzděláním a jsou zakotvené v hlavních právních normách, jako jsou Listina základních práv a svobod, Ústava, ústavní zákony, zákony přijaté Parlamentem ČR, setkáváme i s náplněmi práce, jež jsou legislativně uvedeny v mnoha dalších, nižších, normách. Mezi ně patří například vyhlášky, instrukce, pokyny, směrnice a vydávají je k vybraným oblastem činností jednotlivá ministerstva, krajské úřady, ale samozřejmě i samotné organizace a zařízení.

Pokud bychom hledali oporu pojmu volný čas v právních normách, můžeme konstatovat, že v ČR mají na volný čas nárok pouze osoby ve věku 0- 18 let, a to pouze dle Úmluvy o právech dítěte, čl. č. 31. Zde se uvádí, že dítě (proto 0- 18 let) má právo na volný čas, hru a účast na uměleckých a kulturních činnostech. Přímou se v ČR v žádné právní normě o volném čase nehovoří, ale najdeme několik právních předpisů, které se volného času nepřímo dotýkají.

4.1 Vybrané trestné činy v souvislostech

Zákon č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže v ustanovení § 2 písm. b) rozumí „*mládeží dětí mladší patnácti let a mladiství*“,¹⁴ dále je podle písm. c) „*dítětem mladší patnácti let je ten, kdo v době spáchání činu jinak trestného nedovršil patnáctý rok věku*“¹⁵ a v písm. d) se vymezuje „*mladistvým ten, kdo v době spáchání provinění dovršil patnáctý rok a nepřekročil osmnáctý rok svého věku*“.¹⁶ Tolik zákonné ustanovení o věkové hranici trestní odpovědnosti za protiprávní jednání.

Příčiny a podmínky páčání trestné činnosti dětmi a mládeží jsou v jejich vývojových zvláštnostech a v mikrostruktuře, ve které žijí a vyrůstají, což je především rodina, dále pak škola, kamarádi, parta a další okruh lidí. Jsou-li vlivy na dítě během vývoje negativní, zasáhnou nejcitlivěji oblast psychiky člověka tj. motivaci, sebeovládání, citovou a morální složku osobnosti.

¹⁴ Zákon č. 218 ze dne 25. června 2003 o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (zákon o soudnictví ve věcech mládeže). In: *Sbírka zákonů České republiky*. [online]. 2003. [cit. 2012-12-26a]. Dostupné : <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2003-218>

¹⁵ Tamtéž, [cit. 2012-12-26b]

¹⁶ Tamtéž, [cit. 2012-12-26c]

Nejzávažnější příčiny, které vedou děti a mládež k páchání kriminálních deliktů jsou nedostatky v rodinné a školní výchově, mravní a citové výchově, neznalost v oblasti právního vědomí a také malá nabídka aktivit ve volném čase. Nedostatek životních zkušeností se projevuje častou chybovostí v jednání, zejména v náročných a krizových situacích.

Mezi základní pojmy, které by měl zvládat jak pedagog, tak i každý pracovník ve sféře volného času, patří i pojmy z oblasti právní problematiky. Základní informace by se měly objevit v úvodním školení, které provádí provozovatel tábora a oddílový vedoucí by s nimi měl být prokazatelně seznámen. Informace z oblasti práva bychom mohli rozdělit do několika bodů. Jedná se například o výběr trestných činů z trestního zákoníku, průřez důležitými zákony a vyhláškami, upravujícími pořádání a průběh dětských zotavovacích akcí a předpisy upravující bezpečnost práce. Důležitým bodem je i proškolení z poskytnutí první pomoci. Obsahové zaměření se samozřejmě může lišit od druhu školení, v závislosti na zastávané funkci a typu tábora.

Osoby, mající povinnost dohledu nad nezletilými jsou takové osoby, kterým to ukládá zákon (rodiče), úřední výrok (poručník) nebo jiná právní skutečnost (např. prarodiče, u kterých je dítě v době prázdnin). Mimo tyto osoby mají povinnost dohledu nad nezletilými ty právnické osoby, které mají za úkol o ně pečovat a to po dobu, po kterou jsou v jejich péči. Jedná se například o školy, školní družiny, mateřské školy, ale i zájmové organizace. Pokud se zaměříme na dětský tábor, podmínkou vedení kolektivu dětí na táboře, je sepsání pověření k vedení dětského kolektivu. Pověření vydává vedení organizace, které je buď určeno smlouvou o zřízení, zakládací listinou nebo zákonem a je oprávněno jednat jménem právnické osoby. Oprávnění pověřit vedením akce či činnosti s dětmi, jako je například dětský tábor, má jen oprávněný a pověřený pracovník organizace. Plný přenos odpovědnosti je možný pouze na základě lékařského potvrzení o schopnosti pracovat s dětmi a mládeží. Potvrzení se nevyžaduje od pedagogických pracovníků a u studentů pedagogických fakult. Samozřejmostí může být rozšíření podmínek o požadování určité kvalifikace pro práci s dětmi, zdravotní průkaz, průkaz zdravotníka zotavovacích akcí.

Vedoucí odpovídá za dětský kolektiv od doby a místa srazu až do doby ukončení akce. Pokud předem není od rodičů dán písemný souhlas s odlišným odchodem dítěte, ručí za děti až na místo původního srazu. Jedna způsobilá a vedením pověřená osoba může nést zodpovědnost pouze za úměrný počet dětí. Úměrnost se posuzuje individuálně a to vzhledem k možnostem a schopnostem nejen vedoucího, ale i celého kolektivu dětí. Úměrným počtem dětí na jednoho vychovatele můžeme rozumět počet asi 10- 15 dětí. Počet osob v kolektivu se ale může lišit i podle

činnosti, kterou děti mají vykonávat. Proto bude ideálnější menší počet dětí při koupání, než při kolektivním sportu. Naopak nikde není uveden minimální počet dětí, který musí být dozorován a je povinností pořadatele zajistit alespoň dva kvalifikované vedoucí, aby prováděli dohled i při minimálním počtu dětí.

Při práci s dětmi se vedoucí mohou setkat s tím, že budou nuceni rozhodnout, zda chování dětí je stále v zákonem stanovených mezích, či již nastavené mantinely překročilo. Pro lepší rozhodování a orientaci v nelehkých a spletitých paragrafových zněních trestných činů by mělo úvodní školení vedoucích obsahovat i právní minimum, se zaměřením na skutkové podstaty trestných činů mládeže a jejich rozpoznání. Podobná, ale nutná, školení se v současné době neprovádějí a delegovaní vedoucí dětských kolektivů, kteří nejsou v právním oboru vzděláni, se rozhodují pouze na základě svých domněnek, přenesených informací, či takové jednání přehlížejí. Při zjištění prvních indicií je nutno okamžitě jednat a nebezpečí páčání jakékoliv trestné činnosti ze strany dětí, ale i vedoucích, eliminovat. Vedoucí by měli být seznámeni s vybranými skutky a jejich skutkové podstaty konkretizovat na příkladech. Kostrou školení mohou být tyto vybrané trestné činy:

- **Krádež-** dopustí se jí ten, „*kdo si přisvojí cizí věc tím, že se jí zmocní.*“¹⁷ Podmínkou je, že věc není a nebyla majetkem pachatele. Orientačním vodítkem může být i to, že hodnota věci musí být minimálně 5.000,-Kč, pokud se jedná o krádež prostou.
- **Podvod-** dopustí ho ten, „*kdo sebe nebo jiného obohatí tím, že uvede někoho v omyl, využije něčího omylu nebo zamlčí podstatné skutečnosti.*“¹⁸
- **Zpronevěra-** dopustí se jí ten, „*kdo si přisvojí cizí věc nebo jinou majetkovou hodnotu, která mu byla svěřena.*“¹⁹ Rozdíl mezi zpronevěrou a podvodem je v tom, že u podvodu jde od samotného počátku o podvodné jednání pachatele.
- **Ohrožování výchovy mládeže-** se dopustí ten, „*kdo, byť i z nedbalosti, ohrozí rozumový, citový nebo mravní vývoj dítěte tím, že ho svádí k zahálčivému nebo nemravnému životu, umožní mu vést zahálčivý nebo nemravný život, umožní mu opatřovat pro sebe nebo pro jiného prostředky trestnou činností nebo jiným zavrženíhodným způsobem, nebo závažným způsobem poruší svou povinnost o ně pečovat nebo jinou svou důležitou*

¹⁷ Zákon č. 40 ze dne 8. ledna 2009 trestní zákoník. In: *Sbírka zákonů České republiky*. [online]. 2009. [cit. 2012-12-26a]. Dostupné z: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2009-40>

¹⁸ Tamtéž, [cit. 2012-12-26b].

¹⁹ Tamtéž, [cit. 2012-12-26c].

*povinnost vyplývající z rodičovské zodpovědnosti.*²⁰Zahálčivým životem je v podstatě parazitní způsob života, nemravným životem je život vedený v příkrém rozporu s obecně přejatými zásadami morálky. Pachatelem takového trestného činu může být kdokoliv, tedy nejen rodiče dětí, ale i vedoucí na dětském táboře.

- **Ublížení na zdraví z nedbalosti-** se dopustí ten, „*kdo jinému z nedbalosti ublíží na zdraví tím, že poruší důležitou povinnost vyplývající z jeho zaměstnání, povolání, postavení nebo funkce nebo uloženou mu podle zákona.*“²¹
- **Podání alkoholu dítěti-** se dopustí ten, „*kdo ve větší míře nebo opakovaně prodá, podá nebo poskytne dítěti alkohol.*“²²
- **Svádění k pohlavnímu styku-** se dopustí ten, „*kdo nabídne, slíbí nebo poskytne dítěti nebo jinému za pohlavní styk s dítětem, pohlavní sebeukájení dítěte, jeho obnažování nebo jiné srovnatelné chování za účelem pohlavního uspokojení úplaty, výhodu nebo prospěch.*“²³
- **Týrání svěřené osoby-** se dopustí ten, „*kdo týrá osobu, která je v jeho péči nebo výchově.*“²⁴
- **Pohlavní zneužití-** dopustí se jej ten, „*kdo vykoná soulož s dítětem mladším patnácti let nebo kdo je jiným způsobem pohlavně zneužije.*“²⁵

V uvedeném výčtu nejsou zdaleka všechny trestné činy, dotýkající se provozování dětských táborů. Snahou všech, kteří se na organizaci dětských táborů podílejí, by mělo být se těmito excesům v chování vyhnout a během praxe se s nimi vůbec nasetkat. I to svědčí o dobré práci s dětmi a naplnění všech standardů kvalitního pedagoga.

²⁰ Zákon č. 40 ze dne 8. ledna 2009 trestní zákoník. In: *Sbírka zákonů České republiky*. [online]. 2009. [cit. 2012-12-26d]. Dostupné z: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2009-40>

²¹ Tamtéž, [cit. 2012-12-26e].

²² Tamtéž, [cit. 2012-12-26f].

²³ Tamtéž, [cit. 2012-12-26g].

²⁴ Tamtéž, [cit. 2012-12-26h].

²⁵ Tamtéž, [cit. 2012-12-26i].

4.2 Vyhláška Ministerstva zdravotnictví č. 106/2001 Sb.

V roce 2011 vydalo Ministerstvo zdravotnictví vyhlášku o hygienických požadavcích na zotavovací akce pro děti. Tato vyhláška byla naposledy upravena zněním vyhlášky č. 148/2004 Sb..

„Tato vyhláška upravuje hygienické požadavky na umístění, prostorové podmínky, ubytování, osvětlení, vybavení a úklid, zásobování vodou, odstraňování odpadků a splaškových vod, stravování a režim dne zotavovacích akcí. Dále tato vyhláška upravuje v příloze č. 1 skupiny potravin, které nelze na zotavovacích akcích pro děti podávat ani používat k přípravě pokrmů, a podmínky pro použití některých potravin, v příloze č. 2 náplň kurzu první pomoci pro zdravotníka zotavovacích akcí a škol v přírodě, v příloze č. 3 vzor posudku o zdravotní způsobilosti dítěte k účasti na zotavovací akci a škole v přírodě a v příloze č. 4 minimální rozsah vybavení lékárníčky pro zotavovací akce pro děti a pro školy v přírodě.“²⁶

Mezi důležité statě této vyhlášky, které by měl znát každý vedoucí na dětském táboře patří několik odkazů. Níže jsou uvedeny ty nejdůležitější.

„§ 3

Prostorové podmínky

4) Umývárny ve stavbách užívají děti odděleně podle pohlaví. V umýárně musí být na 5 dětí jedno umyvadlo s tekoucí vodou a odtokem nebo jeden výtokový kohout s odvodem použité vody mimo místo osobní očisty a na 30 dětí nejméně jedna sprchová růžice. U stanových táborů se zřizuje na 5 dětí jeden výtokový kohout s odvodem použité vody mimo místo osobní očisty. U stanových táborů lze zajistit denní umývání dětí přímo ve vodoteči, která odpovídá hygienickým limitům ukazatelů jakosti vody ke koupání. Na všech zotavovacích akcích musí být zajištěna možnost koupání nebo osprchování v teplé vodě alespoň jednou za týden. Koupání nebo osprchování v teplé vodě lze nahradit použitím sauny, pokud to zdravotní stav dítěte dovolí.

(5) Záchody užívají děti vždy odděleně podle pohlaví. Do počtu 20 dětí se zřizují dva záchody, na každých dalších 20 dětí jeden další záchod. V blízkosti záchodů musí být možnost umýt si ruce v tekoucí vodě. Suché záchody musí zajišťovat intimitu a musí se

²⁶ Vyhláška č. 148 ze dne 24. března 2004, kterou se mění vyhláška č. 106/2001 Sb. o hygienických požadavcích na zotavovací akce pro děti. In: *Sbírka zákonů, Česká republika*. [online]. 2004. [cit. 2012-12-27a]. Dostupné z: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2004-148>

denně zasypávat zeminou nebo jiným přírodním sypkým materiálem. Před opuštěním tábořiště se suché záchody zasypou zeminou a označí, pokud nejde o záchody umístěné na jímce.

(6) Ve stavebách se ošetřovna a izolace zřizují v samostatných místnostech vybavených umyvadlem s tekoucí pitnou vodou a s možností vytápění a používání teplé vody. Izolace musí mít svůj vlastní záchod. Izolace ani ošetřovna nesmějí být vybaveny patrovými lůžky ani nesmějí být použity k jiným účelům. Na 30 dětí se zřizuje jedno lůžko. Ve stanových táborech se ošetřovna a izolace umísťují ve vyčleněných stanech. Léky a zdravotnická dokumentace účastníků zotavovací akce musí být umístěny tak, aby k nim neměly volný přístup děti ani jiné nepovolané osoby.

§ 4

Ubytování, osvětlení, vybavení, úklid

(1) Ubytování dětí se zajišťuje odděleně podle pohlaví. Osoby činné při zotavovací akci jako dozor se ubytují v bezprostřední blízkosti dětí. Zdravotník se ubytuje v bezprostřední blízkosti ošetřovny s izolací, případně v blízkosti nemocných.

(3) Patrová lůžka lze použít pro děti starší 10 let. Horní lůžko musí být bezpečně přístupné a vybavené zábranou proti pádu, jakož i nepropustnou podložkou pod matrací.

(5) V průběhu zotavovací akce musí být prováděn denní úklid všech prostor. Denního úklidu se mohou účastnit i děti pod vedením osob činných při zotavovací akci. Děti však nesmějí provádět úklid záchodů.

§ 5

Zásobování vodou

(1) Zotavovací akce musí být zabezpečena takovým množstvím pitné vody,⁸⁾ aby jí byl dostatek alespoň k pití, čištění zubů, vaření, mytí nádobí, čištění pracovních ploch v kuchyni a k provozu ošetřovny a izolace.

§ 7

Stravování

(1) Denně musí být pro děti na zotavovací akci zajištěna snídaně, přesnídávka, oběd, svačina a večeře. Při činnostech mimo prostor zotavovací akce lze sloučit výdej

snídaně s přesnídávkou a oběda se svačinou. Součástí snídaně musí být teplý nápoj. Jedno z hlavních jídel musí být teplé. Strava podávaná dětem musí odpovídat jejich věku a fyzické zátěži. Na sestavování jídelního lístku se podílí zdravotník.

(2) Nápoje musí být pro účastníky zotavovací akce k dispozici po celý den. Uchovávají se v krytých nádobách s výpustným kohoutem nebo se rozlévají přímo z originálních balení.

(3) Děti se mohou podílet na přípravě stravy jen před jejím tepelným zpracováním a při pomocných pracích. Na táborech do padesáti účastníků se mohou děti podílet na celé přípravě stravy a jejím výdeji, jsou-li pod dozorem osoby činné při stravování a jsou-li dodrženy zásady osobní a provozní hygieny stanovené zvláštním právním předpisem. Zdravotní stav dětí, které se podílejí na přípravě stravy, musí být posouzen zdravotníkem.

(4) Na putovních táborech a jiných podobných akcích pro děti se děti a osoby činné při zotavovací akci stravují v provozovně stravovacích služeb nebo si stravu připravují samy způsobem zaručujícím zdravotní nezávadnost podávaných pokrmů. Stavba užívaná při jiné podobné akci pro děti, v níž se stravování zajišťuje jen po dobu konání takové akce, však musí splňovat požadavky podle § 3 odst. 3.

(5) Během zotavovací akce nesmí být podávány ani k přípravě pokrmů používány potraviny stanovené v příloze č. 1 k této vyhlášce. V příloze č. 1 jsou dále stanoveny podmínky, za kterých lze některé potraviny podávat nebo používat.

(6) I pokud je stravování zajištěno prostřednictvím provozoven stravovacích služeb, musí být zajištěno splnění požadavků upravených v odstavcích 1 a 5.

§ 8

Režim dne

(1) V režimu dne musí být pevně vymezena doba pro spánek, osobní hygienu a stravování. Doba vymezená pro spánek musí činit nejméně 9 hodin s výjimkou noci, kdy se pořádá noční hra. Režim dne musí odpovídat věku a zdravotnímu stavu dětí.

(2) Fyzická a psychická zátěž dětí musí být přiměřená jejich věku, schopnostem a možnostem. Při soustavné fyzické zátěži dětí v prvních dvou dnech zotavovací akce musí být třetí den vyhrazen odpočinku. V putovních táborech se stanoví den odpočinku

s přihlédnutím k tělesné zdatnosti a aktuálnímu zdravotnímu stavu dětí. Přesuny putovních táborů se mohou provádět pouze za denního světla.

(3) Osoby činné při zotavovací akci jako dozor průběžně kontrolují oblečení, obuv a lůžkoviny dětí, aby byly chráněny před provlhnutím a nedocházelo k prochladnutí dětí. Dále kontrolují, zda děti dodržují osobní hygienu.

(4) Koupání dětí v přírodě musí být přizpůsobeno počasí, fyzické zdatnosti dětí a jejich plaveckým schopnostem. Děti se mohou koupat jen za dohledu osoby činné při zotavovací akci jako dozor. Dohled může vykonávat jen osoba, která je schopna poskytnout záchranu tonoucímu. Koupat se děti smějí nejdříve 1 hodinu po hlavním jídle nebo po intenzivním cvičení.

(5) Při zotavovacích akcích zaměřených na zimní sporty nesmí výcvik nebo jiná soustavná fyzická zátěž dětí přesáhnout 6 hodin denně, s výjimkou dne, kdy se pořádá celodenní výlet. Výcvik nebo jiná soustavná fyzická zátěž dětí do 12 let musí být nejpozději po 90 minutách přerušeny alespoň patnáctiminutovou přestávkou.²⁷

4.3 Zákon č. 258/2000 Sb., díl II

Důležitou legislativní normou pro pořádání dětských táborů je zákon č. 258/2000 Sb. o ochraně veřejného zdraví a o změně některých souvisejících zákonů. V tomto zákoně jsou stanoveny všechny důležité podmínky pro účast dětí na táboře, ve škole v přírodě a na zotavovací akci. Jsou zde uvedeny podmínky pro pořádání takových akcí a povinnosti pořadatele i personálu. Samozřejmostí je vytýčení podmínek z hlediska ochrany zdraví dětí, ale i personálu. Každý, kdo se podílí na organizaci dětského tábora, by měl být s tímto předpisem seznámen. Pro orientaci a získání základního přehledu postačí seznámení s výběrem určitých klíčových paragrafů.

²⁷ Vyhláška č. 148 ze dne 24. března 2004, kterou se mění vyhláška č. 106/2001 Sb. o hygienických požadavcích na zotavovací akce pro děti. In: *Sbírka zákonů, Česká republika*. [online]. 2004. [cit. 2012-12-27a]. Dostupné z: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2004-148>

„§ 8

Zotavovací akce

(1) *Zotavovací akcí je organizovaný pobyt 20 a více dětí ve věku do 15 let na dobu delší než 4 dny, jehož účelem je posílit zdraví dětí a zvýšit jejich tělesnou zdatnost.*

(2) *Osoba, která pořádá zotavovací akci (dále jen "pořádající osoba"), je povinna zajistit její umístění, zásobování vodou a odstraňování odpadků a splaškových vod v souladu s hygienickými požadavky upravenými prováděcím právním předpisem. Pořádající osoba je dále povinna dodržet hygienické požadavky na prostorové a funkční členění staveb a zařízení, jejich vybavení a osvětlení, ubytování, úklid, stravování a režim dne, které upraví prováděcí právní předpis. Prováděcí právní předpis stanoví, které potraviny nesmí pořádající osoba na zotavovací akci podávat ani používat k přípravě pokrmů, ledaže budou splněny podmínky upravené tímto prováděcím právním předpisem.*

(3) *Pořádající osoba je povinna jeden měsíc před zahájením zotavovací akce, s výjimkou zotavovací akce v zahraničí, ohlásit orgánu ochrany veřejného zdraví příslušnému podle místa pořádání zotavovací akce, popřípadě podle místa jejího počátku, jde-li o putovní zotavovací akci,*

- a) *termín a místo jejího konání*
- b) *počet dětí zúčastněných na zotavovací akci*
- c) *způsob jejího zabezpečení pitnou vodou*

(4) *Jako součást ohlášení podle odstavce 3 předloží pořádající osoba v případě, že pitná voda není zabezpečena osobami uvedenými v § 3 odst. 2, protokol o kráceném rozboru jakosti pitné vody. Rozsah kráceného rozboru jakosti pitné vody stanoví prováděcí právní předpis. Protokol nesmí být starší než 3 měsíce.*

(5) *V pochybnostech, kdo je pořádající osobou, se má za to, že pořádající osobou je osoba, která zotavovací akci podle odstavce 3 ohlásila.*

§ 9

Podmínky účasti dětí ve škole v přírodě a na zotavovací akci

(1) *Základní škola a předškolní zařízení může na školu v přírodě vyslat jen dítě, které*

- a. je zdravotně způsobilé k účasti na ní
- b. nejeví známky akutního onemocnění (například horečky nebo průjmu)
- c. ve 14 kalendářních dnech před odjezdem do školy v přírodě nepřišlo do styku s fyzickou osobou nemocnou infekčním onemocněním nebo podezřelou z nákazy ani mu není nařízeno karanténní opatření

(2) Pořádající osoba může na zotavovací akci přijmout jen dítě, které splňuje požadavky stanovené v odstavci 1.

(3) Zdravotní způsobilost dítěte pro účast na škole v přírodě nebo zotavovací akci posuzuje a posudek vydává praktický lékař pro děti a dorost, který dítě registruje. Praktický lékař pro děti a dorost, který dítě registruje, v posudku dále uvede, zda se dítě podrobilo stanoveným pravidelným očkováním nebo má doklad, že je proti nákaze imunní nebo že se nemůže očkování podrobit pro trvalou kontraindikaci. Vzor posudku upraví prováděcí právní předpis. Posudek o zdravotní způsobilosti dítěte má platnost po dobu jednoho roku od data vystavení, pokud během této doby nedošlo ke změně zdravotní způsobilosti dítěte. Skutečnosti uvedené v odstavci 1 písm. b) a c) potvrzuje v písemném prohlášení zákonný zástupce dítěte; toto potvrzení nesmí být starší než jeden den. Posudek o zdravotní způsobilosti dítěte a písemné prohlášení předá zákonný zástupce pořádající osobě, vysílající základní škole nebo předškolnímu zařízení pro účely podle § 11 odst. 1 písm. b) a f).

(4) Základní škola a předškolní zařízení, které vysílají děti na školu v přírodě, jsou povinny ohlásit příslušnému orgánu ochrany veřejného zdraví jeden měsíc před jejím zahájením údaje v rozsahu podle § 8 odst. 3 a poskytnout mu doklad podle § 8 odst. 4.

§ 10

Podmínky účasti fyzických osob činných při škole v přírodě a zotavovací akci

(1) Fyzické osoby činné při škole v přírodě nebo zotavovací akci jako dozor nebo zdravotník musejí být k této činnosti zdravotně způsobilé.

(2) Zdravotní způsobilost posuzuje a posudek vydává praktický lékař, který fyzickou osobu registruje. Posudek o zdravotní způsobilosti předloží fyzické osoby činné při škole v přírodě nebo zotavovací akci, s výjimkou pedagogických a zdravotnických pracovníků, vysílajícímu předškolnímu zařízení, základní škole nebo pořádající osobě.

(3) Fyzické osoby činné při stravování musí splňovat předpoklady pro výkon činnosti epidemiologicky závažných (§ 19).

§ 11

Povinnost základní školy a předškolního zařízení, které vysílají děti na školu v přírodě, a pořádající osoby

(1) Základní škola a předškolní zařízení, které vysílají děti na školu v přírodě, a pořádající osoba jsou povinny zajistit

- a. základní péči o zdraví všech účastníků po dobu konání zotavovací akce nebo školy v přírodě, kontrolu dodržování hygienických požadavků stanovených tímto zákonem a prováděcím právním předpisem a kontrolu dodržování zásad osobní hygieny fyzickými osobami uvedenými v § 10 odst. 3 způsobilou fyzickou osobou (zdravotníkem); za způsobilou se pro účely tohoto zákona považuje fyzická osoba, která má alespoň úplné střední odborné vzdělání v oborech všeobecná sestra, dětská sestra nebo porodní asistentka, fyzická osoba, která absolvovala kurs první pomoci se zaměřením na zdravotnickou činnost při škole v přírodě nebo zotavovací akci, a student lékařství po ukončení třetího ročníku; náplň kursu první pomoci upraví prováděcí právní předpis,*
- b. účast pouze fyzických osob, které splňují podmínky stanovené v § 10; účast zdravotníka při kontrole zdravotních průkazů fyzických osob uvedených v § 10 odst. 3, při převzetí posudků a prohlášení podle § 9 odst. 3 a § 10 odst. 2, při sestavování jídelníčku a režimu dne; dosažitelnost zdravotníka 24 hodin denně po celou dobu konání zotavovací akce nebo školy v přírodě; pořízení výpisu z posudků o zdravotní způsobilosti (§ 9 odst. 3 a § 10 odst. 2) zdravotníkem; ve výpisu zdravotník uvede závěr posudku a které zdravotnické zařízení posudek vydalo,*
- c. vrácení posudků o zdravotní způsobilosti po ukončení školy v přírodě nebo zotavovací akce zákonným zástupcům dětí a fyzickým osobám činným při škole v přírodě nebo zotavovací akci,*
- d. vybavení lékárničky pro školu v přírodě nebo zotavovací akci podle druhu akce; nejmenší obsah lékárničky pro školy v přírodě a zotavovací akce upraví prováděcí právní předpis,*

- e. péči praktického lékaře dostupného z místa konání školy v přírodě nebo zotavovací akce, s výjimkou putovní zotavovací akce,
- f. vedení zdravotnického deníku a seznamu účastníků, prohlášení podle § 9 odst. 3 věty páté, výpisů z posudků o zdravotní způsobilosti dětí a fyzických osob činných při škole v přírodě nebo zotavovací akci a následné uchovávání těchto dokumentů po dobu 6 měsíců od skončení školy v přírodě nebo zotavovací akce, g) informovanost osoby, která má dítě v péči, o zdravotních potížích, které dítě v průběhu školy v přírodě nebo zotavovací akce prodělalo, a o případném kontaktu s infekcí.

(2) Pořádající osoba je dále povinna zajistit instruktáž všech fyzických osob činných na zotavovací akci, s výjimkou zdravotníka, o hygienických požadavcích na tyto akce a o předcházení vzniku a šíření infekčních onemocnění a jiných poškození zdraví, pokud se takové instruktáže dosud nezúčastnily.

§ 11a

Za zotavovací akci se považuje i výchovně rekreační tábor pro děti, 10a) a to i v případě, že se ho účastní mladiství. Na pořádání výchovně rekreačních táborů se vztahují podmínky upravené pro pořádání zotavovacích akcí v § 8 až 11. Povinnosti pořádající osoby splní pověřená osoba, která tábor zřídila, 10a) a není-li taková osoba, splní tyto povinnosti ten, kdo výchovně rekreační tábor pro děti zřídil.

§ 12

Jiné podobné akce pro děti

Při organizovaném pobytu dětí v počtu menším nebo po dobu kratší, než stanoví § 8 odst. 1, s výjimkou akcí pořádaných pro děti v poměru rodinném a obdobném, nebo při organizování akcí pro děti, jejichž účelem je, vedle posílení jejich zdraví a zvýšení jejich tělesné zdatnosti, získání specifických znalostí nebo dovedností, musí osoba, která akci pořádá, zajistit hygienicky nezávadný stav zařízení, zdroj pitné vody, kterým lze v dostatečném množství zásobovat akci, a účast pouze fyzických osob, které splňují podmínky stanovené v § 10.

§ 19

Předpoklady pro výkon činností epidemiologicky závažných

- (1) Za činnosti epidemiologicky závažné se považují provozování stravovacích služeb (§ 23), výroba potravin, uvádění potravin do oběhu, výroba kosmetických prostředků, provozování úpraven vod a vodovodů, provozování holičství, kadeřnictví, pedikúry, manikúry, kosmetických, masérských, regeneračních nebo rekondičních služeb, provozování živnosti, při níž je porušována integrita kůže, a provozování živnosti, ve které se používají k péči o tělo speciální přístroje (například solária, myostimulátory).*
- (2) Fyzické osoby přicházející při pracovních činnostech ve stravovacích službách (§ 23) při výrobě potravin nebo při uvádění potravin do oběhu do přímého styku s potravinami, pokrmy, zařízením, náčiním nebo plochami, které jsou ve styku s potravinami nebo pokrmy, fyzické osoby přicházející při pracovních činnostech v úpravách vod a při provozování vodovodů do přímého styku s vodou a fyzické osoby přicházející při pracovních činnostech v ostatních činnostech podle odstavce 1 do přímého styku s kosmetickými prostředky, jejich ingrediencemi (§ 28 odst. 1) nebo tělem spotřebitele (dále jen "fyzické osoby vykonávající činnosti epidemiologicky závažné") musí mít zdravotní průkaz a znalosti nutné k ochraně veřejného zdraví. Zdravotní průkaz před zahájením činnosti podle věty první vydává registrující poskytovatel zdravotních služeb v oboru všeobecné praktické lékařství nebo v oboru praktický lékař pro děti a dorost nebo poskytovatel pracovnělékařských služeb. Vydání zdravotního průkazu nenahrazuje vstupní lékařskou preventivní prohlídku.*
- (3) Rozsah znalostí nutných k ochraně veřejného zdraví podle odstavce 2 upraví prováděcí právní předpis. Tyto znalosti je u fyzické osoby vykonávající činnosti epidemiologicky závažné oprávněn při výkonu státního zdravotního dozoru prověřit příslušný orgán ochrany veřejného zdraví. Pokud podle rozhodnutí orgánu ochrany veřejného zdraví fyzická osoba znalosti nemá, nemůže vykonávat činnosti epidemiologicky závažné, a to do doby úspěšného složení zkoušky před komisí zřízenou příslušným orgánem ochrany veřejného zdraví. Příslušný orgán ochrany veřejného zdraví je povinen umožnit fyzické osobě vykonání zkoušky nejdéle do 15 kalendářních dnů ode dne, kdy mu byla žádost fyzické osoby o přezkoušení doručena. Složení komise a podmínky provedení zkoušky upraví prováděcí právní předpis.*

§ 20

Povinnosti fyzické osoby vykonávající činnosti epidemiologicky závažné

Fyzická osoba vykonávající činnosti epidemiologicky závažné je povinna

- a) podrobit se v případech upravených prováděcím právním předpisem nebo rozhodnutím příslušného orgánu ochrany veřejného zdraví lékařským prohlídkám a vyšetřením, která provede praktický lékař, který fyzickou osobu registruje,*
- b) informovat ošetřujícího lékaře o druhu a povaze své pracovní činnosti,*
- c) mít u sebe zdravotní průkaz a na vyzvání ho předložit orgánu ochrany veřejného zdraví,*
- d) uplatňovat při pracovní činnosti znalosti nutné k ochraně veřejného zdraví a dodržovat zásady osobní a provozní hygieny v rozsahu upraveném v prováděcím právním předpise.²⁸*

4.4 Odpovědnost za škodu, zásady první pomoci

V případě osob nezletilých nelze jednoznačně odpovědět na otázku, zda taková osoba může také odpovídat za škodu způsobenou na cizím majetku, záleží vždy na konkrétních okolnostech. Osoba mladší osmnácti let má totiž způsobilost k právním úkonům omezenou a záleží vždy na tom, zda měla v daném okamžiku řečeno slovy zákona „schopnost rozpoznávací a určovací“, to znamená, zjednodušeně řečeno, zda v době, kdy škodu způsobovala „věděla co dělá – měla z toho rozum“. Je zřejmé, že způsobí-li dítě škodu úmyslně na majetku menší hodnoty – např. desetileté dítě zničí sekyru – můžeme tuto náhradu škody požadovat přímo po dítěti resp. jeho rodičích jako zákonných zástupcích. V každém případě však s touto osobou zodpovídá společně a nerozdílně ten, kdo byl povinen nad ní vykonávat dohled, což je zpravidla vedoucí oddílu. Ten se své odpovědnosti zprostí, jestliže prokáže, že dohled nezanedbal.

Z hlediska trestněprávní odpovědnosti vedoucího, se v případě, že se dítěti stane nějaký úraz, vždy zkoumá, a jakým způsobem byl dohled nad dítětem zabezpečen, kdo byl pověřen na dítě dohlížet a co pro to udělal. Pojem „řádný dohled“

²⁸ Zákon č. 258 ze dne 14. července 2000 o ochraně veřejného zdraví a o změně některých souvisejících zákonů. In: *Sbírka zákonů České republiky*. [online]. 2000. [cit. 2012-12-26]. Dostupné z: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-258>

neznamená, že musíme vědět doslova o každém kroku dítěte, vždy však musíme udělat maximum pro to, abychom s ohledem na věk a osobu dítěte dohled maximálně zabezpečili.

Co se týká odpovědnosti za škodu u oddílových vedoucích na dětském táboře, je nutné, aby každý z nich byl řádně poučen o všech nebezpečích, která jsou při práci s dětmi. Při úvodním školení ze strany zřizovatele tábora by mělo zaznít, zda vedoucí mají hmotnou zodpovědnost vůči majetku pořadatele tábora, popřípadě v jakém rozsahu. Je nutno si určit i hranice zodpovědnosti ke škodám vzniklým v průběhu tábora ve vztahu k majetku dětí a zejména ke škodám vzniklým za přičinění dětí.

Velmi důležitou informací nejen pro oddílové vedoucí a ostatní zaměstnance, ale i rodiče dětí je možnost pojištění během tábora a jeho rozsah, popřípadě podmínky plnění. Pojištění by mělo být u takových akcí samozřejmostí.

První pomoc je povinen poskytnout každý člověk. Pokud se této povinnosti, bez vážného důvodu, vyhneme, hrozí nám nebezpečí postihu za trestný čin neposkytnutí pomoci. Není z toho důvodu je snahou každého pořadatele a hlavního vedoucího dětského tábora, mít řádně vyškolené oddílové vedoucí, na které je za každých okolností spolehnout. Proškolení ze zásad poskytování první pomoci je nezbytné a mělo by být povinnou součástí školení před odjezdem na tábor.

Sestavení úvodního školení o poskytnutí první pomoci by měl pro oddílové vedoucí mít na starosti odborník. Za takového můžeme považovat i táborového zdravotníka. Podmínky pro výkon jeho funkce stanoví takovou šíři vědomostí z oblasti první pomoci, která postačí pro účely úvodního školení zaměstnanců. V lepším případě je samozřejmě výhodou, pokud se v kolektivu vedoucích vyskytuje další osoba, která se účastnila nějakého akreditovaného školení pro poskytování první pomoci. V takovém případě může být i náhradou a pomocníkem zdravotníka.

5 VEDENÍ PORAD NA DĚTSKÉM TÁBOŘE

Pracovní porada je na dětském táboře důležitým článkem plánování a příprav celého běhu. Od porady se očekává, že na ní bude možné reagovat na veškeré požadavky, případně změny v zaběhnutém stylu tábora. Právě zde je místo pro řešení nejrůznějších okolností, které tento styl nějakým způsobem omezují nebo jeho průběh ruší. Správné vedení porad záleží na zkušenostech a dobrých kompetencích vedoucího, jejich výsledek je pak určitě znát na spokojenosti dětí.

Pracovní porady se nemají zabývat pouze problémy, které vyvstaly v souběhu s konáním tábora, ale i jejich předcházení a eliminací rizikových faktorů. Největší část pracovní porady však vyplňuje plánování programu na příští dny, kde oddíloví vedoucí mohou uplatnit svou kreativitu a praxi. Právě zde se ukážou kvality dobře vybraných oddílových vedoucích i souhru celého kolektivu.

5.1 Denní rozvrh a plán činnosti

Dobry denní rozvrh je zárukou zvládnutí celého dětského tábora. Denní rozvrh má odpovídat požadavkům dětského kolektivu, jeho složení, věkovým, fyzickým, ale i psychickým a mentálním schopnostem dětí. Špatně sestavený denní rozvrh může do celého průběhu tábora vnést zmatek, stres, chaos a odrazí se na celkovém hodnocení.

Precizní denní rozvrh koresponduje s prostředím, kde se dětský tábor koná, s možnostmi využití okolí a s materiálním vybavením. Samozřejmě musí být podřízen cíli celé akce, který byl určen již před samotným počátkem tábora. Nedílnou součástí denního rozvrhu je i plán činnosti. Ten je sestavován právě na pracovních poradách, většinou na den dopředu. V plánu činnosti se zohledňují všechny dostupné a známé skutečnosti o podmínkách konání jednotlivých denních aktivit. Například je třeba myslet na klimatické podmínky a mít takzvanou suchou a mokrou variantu denní činnosti. Dalšími podmínkami můžou být možnost technického zabezpečení zvolené aktivity, zásobování a materiální vybavení. Nejdůležitějším hlediskem pro zvolení dané aktivity dětí zůstává schopnost oddílových vedoucích a celého personálu dětského tábora, takovou aktivitu zvládnout uspořádat a správně řídit její průběh. Proto je nutné při sestavování denního rozvrhu a plánování denní činnosti vědět, co je hra a výchova, znát jejich úskalí a vše přizpůsobit potřebám a možnostem dětí.

Neustále je však nutné mít na paměti, že sebelépe sestavený denní rozvrh a plán denní činnosti není dogma a má se pružně měnit s ohledem na možnosti dětí, jejich fyzický a psychický stav a také na průběh jednotlivých činností.

Hra je forma učení a na táboře hraje hlavní úlohu. Hrou rozumíme různorodou činnost, která zahrnuje mnoho aktivit a je jednou z vývojových potřeb dítěte. Cílem hry je všestranný a harmonický rozvoj osobnosti. Hra u dětí povzbuzuje jejich zručnost a vynalézavost. Během hry si děti osvojují poznatky, postoje, hodnoty a dovednosti. Rozvíjí se logické myšlení, paměť, tvořivost, organizační schopnosti, vědomosti a pozornost. Děti se také učí odpovědnosti, spravedlnosti, čestnému a asertivnímu jednání, týmové spolupráci a toleranci k slabším. Významem všech her je relaxace a socializace. Cílem hry je uspokojit touhy a potřeby a vybit nadbytečnou energii. Dítě se při hře učí stylem „pokus a omyl“. Přísloví – kdo si hraje nezlobí, je pravdivé. Proto je důležité mít připravenou širokou škálu her a to jak na pěkné počasí tak na dny, kdy není hezky. Při přípravě hry je nutné si odpovědět na několik otázek. Důležité je co chceme hrou dosáhnout, o čem hra bude, kolik dětí se jí může zúčastnit, pro jak staré děti bude, kde se bude odehrávat a samozřejmě, jaké materiální zabezpečení ke hře potřebuji.

V každodenní praxi na dětském táboře je hra nenahraditelným prostředkem výchovy. Během hry bývají prověřovány názory, hodnoty a postoje dětí. Zapojením her do programu navozujeme situace, příběhy a děje, ve kterých se děti jako jedinci, či celé oddíly jako skupiny rozvíjí a rostou po stránce vědomostí a dovedností. Každý vychovatel by měl umět úspěšné hráče pochválit a méně úspěšné povzbudit. Zároveň by měl respektovat všechny odlišnosti a rozdíly mezi dětmi.

Dobrý oddílový a hlavní vedoucí se při své práci věnují i tomu, že se snaží děti motivovat k tomu, aby se z nich mohli stát budoucí oddíloví vedoucí, kteří vzešli z vlastních řad, jsou prověřeni a splňují všechny podmínky.

5.2 Správná komunikace

Pod pojmem komunikace se rozumí předávání různých informací, zpráv, nálad a pocitů mezi dvěma nebo více lidmi. S komunikací se můžeme setkat v různých formách. I závěr z komunikace může být rozdílný. Lidé se buď shodnou nebo neshodnou. Komunikaci dělíme podle prostředku na verbální, neverbální a vizuální. Verbální komunikace využívá komunikaci slovem či písmem. Naopak neverbální komunikace je založena na dorozumívání beze slov a to za využití mimiky, různých

pohybů a gestikulace. Vizuální komunikace využívá veškerá vizuální média a to jak tiskoviny, tak i Internet, reklamní poutače a podobně. Podle charakteristiky dělíme komunikaci na intrapersonální, interpersonální, skupinovou a masovou. Intrapersonální komunikace znamená vnitřní komunikaci člověka ve svých myšlenkách. Interpersonální komunikace je vzájemná komunikace dvou a více osob. Skupinová komunikace je komunikace skupiny osob, které jsou zařazeny v určité sociální skupině. Komunikace masová je mířena k většímu počtu osob a to pouze jedním směrem.

Vedoucí, kteří se pohybují zhruba čtrnáct dnů na dětském táboře, jsou vlastně izolováni od okolí. Obrátit se mohou pouze na uzavřenou skupinu dalších vedoucích, která si vytváří vnitřní pravidla, ale obejít se bez tohoto kontaktu nemohou. Komunikace neslouží pouze k přenášení informací, ale i k působení jednoho člověka na druhého, kdy má za cíl jej ovlivnit a změnit jeho chování. Oddílový vedoucí je, na rozdíl od učitele, v jiném postavení. Sám není vázán vzdělávacími programy a při plánování vychází čistě z potřeb a přání samotných dětí. Proto jsou bohatší sociální vztahy.

Na dětském táboře je komunikace důležitá nejen pro předávání informací mezi samotnými vedoucími, ale i pro předávání informací mezi oddílovými vedoucími a dětmi. Na základě komunikace lze zjistit spoustu indicií o stavu dítěte, ale dobrý hlavní vedoucí tak může zachytit první známky negativních vlastností u vedoucího. Způsobům a pravidlům komunikace se věnuje Dále Carnegie ve své knize „Jak získávat přátele a působit na lidi“. K umění hovořit s lidmi a ovlivňovat je uvádí jednu základní poučku: *„Proto, chcete-li být dobrými partnery v rozhovorech, buďte bedlivými posluchači. Chcete-li být zajímaví, zajímejte se. Ptejte se na věci, na něž druhý rád odpovídá. Přimějte ho, aby vyprávěl o sobě a o tom, co vykonal. Pamatujte, že člověk, s nímž hovoříte, má stokrát větší zájem o sebe, o své zájmy a o své problémy, než o vás a o vaše problémy. Má-li bolení zubů, znamená to pro něj víc, než hlad v Číně, který zahubí na milión lidí. A nežít na krku ho zajímá víc, než čtyřicet zemětřesení v Africe. Na to myslíte, až se dáte s někým do hovoru.“*²⁹

Dále Carnegie v celé své knize uvádí celkem třicet poučných pravidel, na základě kterých dokáže každý zvládnout správnou komunikaci s lidmi. Tato pravidla jsou seskupena do čtyř skupin, přesně podle problému, který pravidla řeší.

- **„Základní pravidla jednání s lidmi:**
 - *Nekritizujte, neposuzujte, nestěžujte si!*
 - *Upřímně chvalte!*

²⁹ CARNEGIE, D. *Jak získávat přátele a působit na lidi*. Praha: TALPRESS, 1992. s. 135. ISBN 80-900-6306-3

- *Vzbudte ve druhých dychtivou touhu!*³⁰
- **„Šest způsobů, jak se zalíbit lidem:**
 - *Zajímejte se upřímně o lidi.*
 - *Usmívejte se*
 - *Pamatujte si, že vlastní jméno zní člověku nejsladčeji a nejvýznamněji ze všech slov.*
 - *Budte pozornými posluchači. Mějte druhé k tomu, aby hovořili o sobě.*
 - *Hovořte o tom, co zajímá druhého.*
 - *Upřímně vzbudte v druhém pocit, že je důležitou osobou.*³¹
- **„Dvanáct způsobů, jak přesvědčit lidi:**
 - *Vyhrajete jen tehdy, když se nepřete.*
 - *Ukažte, že si vážíte přesvědčení druhých. Nikdy nikomu neříkejte, že se mýlí.*
 - *Mýlíte-li se, uznejte to rychle a ochotně.*
 - *Začínejte přátelsky.*
 - *Vedte druhého k tomu, aby sám souhlasil.*
 - *Nechte hovořit druhého.*
 - *Nechte druhého v domnění, že ta myšlenka je jeho.*
 - *Upřímně se snažte dívat se na věci očima druhého.*
 - *Mějte ohled na přání a mínění druhého.*
 - *Dovolávejte se ušlechtilých pohnutek.*
 - *Podávejte své myšlenky napínavě.*
 - *Vyzvěte k soutěživosti.*³²
- **„Devět způsobů, jak změnit lidi aniž se jich dotknete:**
 - *Začněte s chválou a s upřímným uznáním.*
 - *Na chyby upozorněte nepřímou.*
 - *Než začnete kritizovat druhého, promluvte o svých chybách.*
 - *Přikazujte otázkou, nikdy přímo.*
 - *Šetřte důstojnost druhého.*
 - *Pochvalte každé sebemenší zlepšení. Budte poctivě uznalí a nešetřte chválou.*
 - *Idealizujte lidi.*

³⁰ CARNEGIE, D. *Jak získávat přátele a působit na lidi*. Praha: TALPRESS, 1992. s. 74. ISBN 80-900-6306-3

³¹ Tamtéž, s. 148

³² Tamtéž, s. 208

- *Povzbuzujte! Přesvědčte, že napravit chybu je snadné, že to,*
- *co od druhého požadujete, může snadno vykonat.*
- *Hledte, aby druhý byl šťasten, může-li učinit, co si přejete.*³³

Žádný oddílový vedoucí by neměl podcenit žádnou příležitost promluvit si s dětmi o tom, co je zajímá, jaké mají problémy a starosti a měl by věnovat velkou pozornost mimoslovním sdělením dětí. Svá sdělení by měl oddílový vedoucí přizpůsobit věkové skupině dětí, se kterými pracuje. Při komunikaci by se měl vyhýbat zbytečnému používání odborných slov, projevům neúcty. Rovněž se vyhýbá ponižování dětí, ironii, výsměchu a především nepoužívá vulgární výrazy.

5.3 Zásady úspěšné výchovy

Výchovou je, z hlediska dítěte, chápáno záměrné působení, s cílem pozitivně ovlivňovat jeho všestranný harmonický rozvoj. Cíle výchovy jsou stanoveny společností a mezi hlavní úkoly patří, aby byl v budoucnu člověk schopen plnit společenské funkce a role. I když je vývoj člověka značně ovlivněn dědičnými předpoklady, fyzickým a zdravotním stavem a prostředím, ve kterém dítě žije, je možno za pomoci dobře volených výchovných metod a prostředků, chování dítěte ovlivnit. Myšleno je potlačení negativních povahových rysů a vyzdvižení těch pozitivních.

Mezi jednu ze základních vlastností vedoucích k zvládnutí výchovy patří cílevědomost. Na jejím základě bychom si měli zvolit jasné, přiměřené a hlavně splnitelné cíle. Další vlastností je systematickosti, na jejímž základě bychom měli mít vše uspořádáno v logické posloupnosti a to od známého k neznámému. Aktivita znamená, že máme děti aktivně zapojit do výchovně vzdělávacího procesu. Názornost je velmi důležitá vlastnost, která určuje, že poznání dětí by mělo vycházet postupně z poznání smyslového, přes rozumové, k praktickému. Tato vlastnost je velmi důležitá u mladších dětí, ve věku do deseti let. Přiměřenost nám určuje přizpůsobit obsah věku a věkovým zvláštnostem dětí a myslí i na individuální přístup. Další vlastností výchovy je trvalost, která je založena na opakování, což vede k tomu, že se získaná poznání ukládají do dlouhodobé paměti. Uvědomělost už z názvu značí, že dítě si má samo uvědomit důležitost toho, co je po něm požadováno. Emocionalita je u výchovy dětí velmi důležitá vlastnost. Klade důraz na rozvoj citové stránky, nejen rozumové. Velký důraz je kladen i na přátelskou atmosféru. Jednou z posledních vlastností správné

³³ CARNEGIE, D. *Jak získávat přátele a působit na lidi*. Praha: TALPRESS, 1992. s. 239. ISBN 80-900-6306-3

výchovy je jednota. Ta poukazuje na to, že je nutno mít sjednocené požadavky mezi všemi vedoucími a pedagogickými pracovníky. Ani v nárocích jednotlivých vychovatelů by neměly být větší rozdíly.

Potvrzením těchto vlastností jsou i doporučené výchovné zásady oddílových vedoucích na dětském táboře. Každý vedoucí by měl svým vystupováním a jednáním dávat osobní příklad a dítě by v něm mělo získat vzor. Při plnění daných slibů by měl být vedoucí důsledný. Celý kolektiv vedoucích by měl mít ujednocené cíle a měřítko pro hodnocení. Hodnocení činností dětí by měl dělat včas, především spravedlivě a na základě objektivního posouzení věku a dispozic každého dítěte. Při sdělování rozhodnutí, a to bez ohledu zda se jedná o pozitivní nebo negativní, bychom měli výsledek zdůvodnit. Není vhodné používat tělesné tresty, dlouhé moralistické proslovy, či snižovat dítě před jinými dětmi. Pokud by vedoucí měl dítě hodnotit za nějaký čin negativně, měl by mu zdůraznit, za co jej hodnotí a že to nesouvisí s celou jeho osobností. Nejvhodnějším trestem pro dítě je zákaz, či omezení nějakých výhod, výsad, či zájmů dítěte. Každopádně by trest měl být úměrný, dítě by mělo mít předpoklad, že jej dodrží. Uložený trest by neměl být uložen v takové výši, aby z něj bylo slevováno.

Pro výchovu dětí je důležitá jejich motivace. *„Motivace je vnitřní nebo vnější faktor nebo soubor faktorů vedoucí k energetizaci organismu. Motivace usměrňuje naše chování a jednání pro dosažení určitého cíle. Vyjadřuje souhrn všech skutečností – radost, zvědavost, pozitivní pocity, radostné očekávání, které podporují nebo tlumí jedince, aby něco konal nebo nekonal.“*³⁴ Pro oddílového vedoucího je pojem aktivita spojen s tím, že by měl v dětech vyvolat nebo zvýšit zájem o různé hry, činnosti, výlety nebo soutěže. Jinak řečeno, měl by v dětech vyvolat různé potřeby, jako například účastnit se aktivit, aby se něco dozvěděli, něco dokázali, někam se zařadili, aby se seberealizovali a byli uznáváni druhými. Motivace má u dítěte vyvolat potřeby, ale zároveň i cesty, jak tyto potřeby uspokojit. Posiluje žádoucí chování a reguluje, co by dítě mělo zvládnout a jak při tom postupovat.

Neméně důležitou schopností oddílového vedoucího, pro zvládnutí výchovy dětí, je jeho kreativita. Prakticky určité schopnosti kreativity má každý člověk. Někteří však potřebují trochu popostrčit, u jiných se tato schopnost rozvíjí zcela samostatně. Každopádně tvořivost se netýká pouze schopnosti vytvořit nějaké umělecké dílo, ale rovněž přijít s novou myšlenkou, vynalézt nový výrobek nebo přijít s novým řešením problému.

³⁴ *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001- [cit. 2013-02-26]. Dostupné z: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Motivace>

Samostatnou kapitolou ve výchově dětí jsou odměny a tresty. U odměňování a trestání dětí se každý oddílový vedoucí dostává na tenký led. Platí totiž, že odměny i tresty musí být efektivní a ne vždy musí být vhodné pro děti to, co je vhodné jako odměna či trest pro dospělé. Každopádně odměňování ovlivňuje chování dětí. Princip je v tom, že dítě dostane odměnu po určitém chování. U dětí mladších bývá největší odměnou pozornost dospělého.

Odměna může být ve více formách. Známe odměny hmotné jako různé sladkosti, či body a odměny sociální, jako povzbuzení, pochvala, úsměv. Odměna může mít i formu oblíbené činnosti a v neposlední řadě může funkci odměny splňovat i samotný pocit dítěte z úspěchu. Chování, které považujeme za žádoucí, bychom měli posilovat ihned a to důsledněji.

Opakem pochvaly je trest. I trest se používá jako jedna z výchovných metod. Oddílový vedoucí však musí mít na paměti, že je to jedna z nejnebezpečnějších metod. Každopádně nelze vychovávat a netrestat. S trestem se setkáváme i v reálném životě, při zcela obvyklých činnostech. U oddílových vedoucích však platí, že by měli nejprve vyzkoušet všechny dostupné metody, než přikročí k trestání.

Pokud je dítě trestáno často, je zde hrozící nebezpečí, že může dojít ke ztrátě důvěrného vztahu mezi vedoucím a dětmi a také, že trest ztratí na své účinnosti. Trest je založen na tom, aby si dítě samo uvědomilo, že se svým jednáním dostalo do situace, která je mu nepříjemná. Smysl trestu je v nápravě způsobené škody a zabránění opakování. Platí zde podmínky, že pro trestání musí být vytvořena pravidla a každopádně trest musí být úměrný tomu, co dítě provedlo. Důležité je, aby byl vedoucí při trestání objektivní a spravedlivý. Vždy je nutnost trestat ihned a řádně zdůvodnit, proč je dítě trestáno. V žádném případě nesmí nikdo používat na dítě ponižující tresty. Trestem vše končí a dítěti by již skutek neměl být připomínán, aby v něm nebyl opětovně vyvolán pocit viny.

6 PRŮZKUM A JEHO CÍLE

Cílem průzkumu je získat informace o skutečnostech týkající se výběru vhodného oddílového vedoucího. Hlavní otázky směřují ke zjištění aktuálního stavu kvalifikace výchovných pracovníků, pro práci s dětmi a mládeží na dětských letních táborech. Zda mají pedagogické vzdělání nebo zda jim je poskytnuto, jako nekvalifikovaným oddílovým vedoucím, základní proškolení provozovatelem nebo hlavním vedoucím. Dotazník obsahuje i další otázky týkající se zkušeností s prací s dětmi, stupněm vzdělanosti ve věcech právních předpisů a legislativy související s účastí na letním dětském táboře. V dotazníku jsou i otázky na zjištění motivace pro účast na táboře, setkání s nekorektním, neprofesionálním jednáním a osvětlení osobního zázemí oddílového vedoucího.

Průzkumem chci získat relevantní informace o tom:

- zda je vzdělání vedoucích dostačující alespoň na úrovni absolvování specializačních kurzů
- zda jsou vedoucí provozovatelem, před zahájením tábora, dostatečně proškolení
- jaké je skutečná motivace uchazečů o práci vedoucích dětských táborů

Vyhodnocení dotazníku vychází z jednotlivých otázek a je založeno na předpokladu, že respondenti odpovídají pravdivě a že se nejedná o speciální dětské tábory se zvláštním zaměřením. Respondenti jsou vybráni z řad oddílových vedoucích, kteří již na dětském táboře byli, i z řad těch, kteří o funkci oddílového vedoucího usilují a žádné zkušenosti doposud nemají.

6.1 Metoda průzkumu a popis respondentů

Na základě charakteru výzkumných cílů byl proveden jednoduchý průzkum mezi výchovnými pracovníky, kteří se účastnili nebo se stále účastní dětských táborů jako vedoucí. Průzkumu se účastnili i respondenti, kteří nikdy jako vedoucí na dětském táboře nebyli, ale chtěli by se jako oddíloví vedoucí tábora účastnit. Pro průzkum byla zvolena empirická metoda a to ve formě empirického dotazníku. V tomto dotazníku jsou zjišťována základní fakta o respondentech, jejich názory, postoje a vztahy ke konkrétním jevům.

Dotazník je složen ze dvou částí. V první části jsou zjišťovány osobní informace o respondentovi. Po úvodních otázkách o pohlaví, věku a počtu účastí na dětském táboře, následují otázky na vzdělání respondenta v pedagogické oblasti, na jeho celoroční činnost s dětmi, na absolvovaná školení, kvalifikační předpoklady a celá část je ukončena otázkami mapujícími rodinné zázemí respondenta. Druhá část dotazníku je složena z otázek zkoumajících motivační stránku respondenta a z části doplňuje část první. V druhé části dotazníku jsou položeny otázky z praxe oddílového vedoucího dětského tábora a odpovědi jsou rozvrženy tak, aby respondent byl schopen uvést tu odpověď, která se nejvíce blíží skutečnosti a pravdivosti odpovědi. V žádné nabídce odpovědí není použito slovo „nevím“.

Odpovědi jsou navrženy jako například:

- a) rozhodně ano b) spíše ano c) spíše ne d) rozhodně ne

Použity jsou i otázky otevřené, bez navržené škály odpovědí. Na tyto otázky může respondent odpovědět bez omezení a čistě dle svého pocitu na danou věc.

Dotazníky vyplnilo celkem 24 respondentů, z toho bylo 16 mužů a 8 žen. Respondenti byli vybráni z řad stávajících, minulých i budoucích oddílových vedoucích. Průzkum proběhl v únoru 2013 a vzorek je složen z respondentů s trvalým bydlištěm ve středočeském kraji a Praze. Nebyly zohledňovány místa konání jednotlivých dětských táborů. Ty probíhají po území celé republiky, zejména v teritoriu jižních Čech. Ve výsledcích se proto nezobrazí celorepublikový přehled, což nezhoršuje kvalitu provedeného průzkumu. Celý dotazník byl navržen tak, aby položené otázky statisticky zprůhlednily zkoumané oblasti táborového dění. Dotazník byl přizpůsoben tomu, aby mohli odpovídat i lidé, kteří nikdy na dětském táboře nebyli, a to ani jako děti. Pro tyto respondenty jsou varianty otázek a odpovědí upraveny v závorkách.

6.2 Výzkumné otázky a popis výsledků

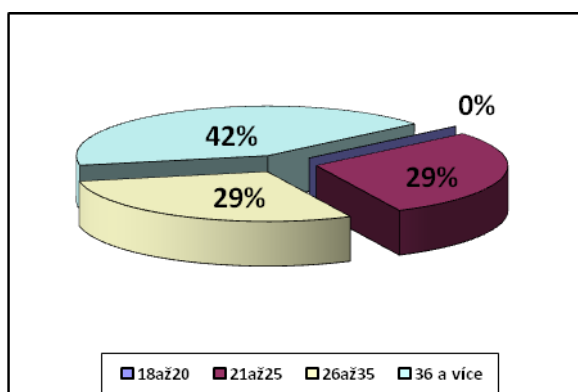
Po vyhodnocení odpovědí na použité výzkumné otázky byly vytvořeny statistické výsledky. Tyto výsledky jsou zde předkládány, s uvedením konkrétní otázky a s doprovodným komentářem autora.

1. Jste:

❖ Muž	16	(66,5%)
❖ Žena	8	(33,5%)

2. Kolik je Vám let?

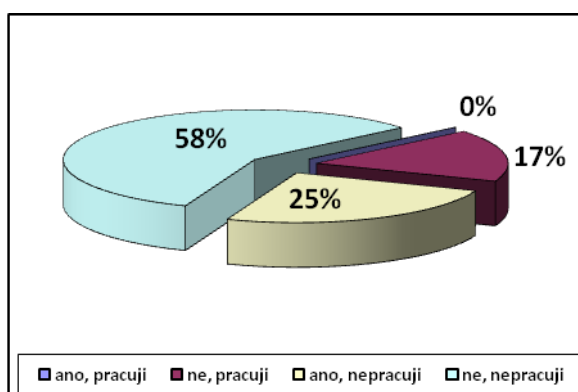
❖ 18- 20	0	(0%)
❖ 21- 25	7	(29%)
❖ 26- 35	7	(29%)
❖ 36 a více	10	(42%)

Graf 1: Kolik je Vám let?

3. Máte pedagogické vzdělání a pracujete s dětmi v zaměstnání?

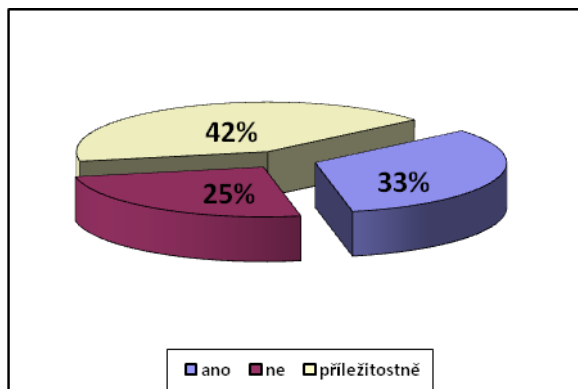
❖ <i>Ano, vzdělání mám a s dětmi pracuji</i>	0	(0%)
❖ <i>Ne, vzdělání nemám a s dětmi pracuji</i>	4	(17%)
❖ <i>Vzdělání mám, ale s dětmi nepracuji</i>	6	(25%)
❖ <i>Vzdělání nemám a s dětmi nepracuji</i>	14	(58%)

Graf 2: Máte pedagogické vzdělání a pracujete s dětmi v zaměstnání?

4. Věnujete se dětem ve svém volném čase i mimo tábor?

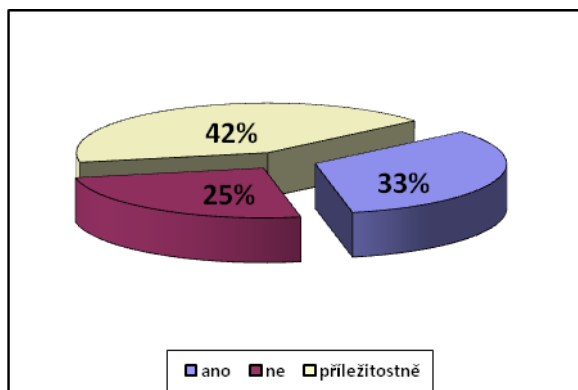
❖ <i>Ano</i>	8	(33%)
❖ <i>Ne</i>	6	(25%)
❖ <i>Příležitostně</i>	10	(42%)

Graf 3: Věnujete se dětem ve svém volném čase i mimo tábor?

5. Účastnil/a jste se kurzu pro oddílové vedoucí?

❖ <i>Ano</i>	2	(8%)
❖ <i>Ne</i>	22	(92%)

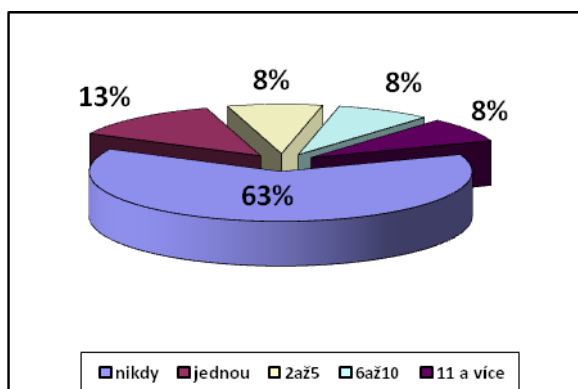
Graf 4: Věnujete se dětem ve svém volném čase i mimo tábor?

6. Účastnil/a jste se kurzu pro hlavní vedoucí?

❖ <i>Ano</i>	2	(8%)
❖ <i>Ne</i>	22	(92%)

7. Kolikrát jste byl/a jako oddílový vedoucí na dětském táboře?

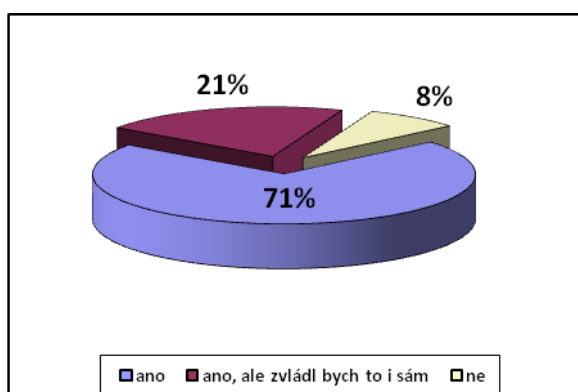
❖ <i>Nikdy</i>	15	(63%)
❖ <i>Pouze jednou</i>	3	(13%)
❖ <i>2- 5</i>	2	(8%)
❖ <i>6- 10</i>	2	(8%)
❖ <i>11 a více</i>	2	(8%)

Graf 5: Kolikrát jste byl/a jako oddílový vedoucí na dětském táboře?

8. Byl Vám (nebo chcete, aby byl) poprvé někdo zkušenější ve funkci oddílového vedoucího nápomocen?

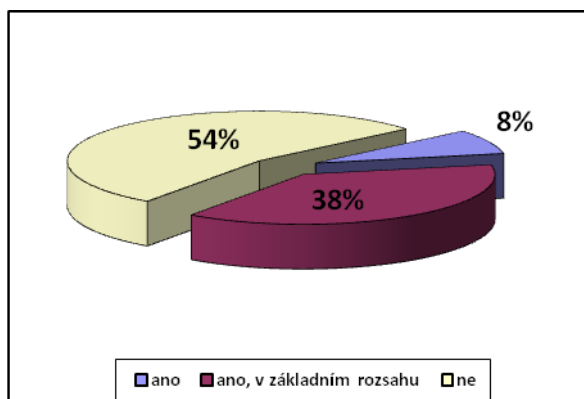
❖ <i>Ano a moc (by) mi to pomohlo</i>	17	(71%)
❖ <i>Ano, ale zvládl/a bych to i sám/a</i>	5	(21%)
❖ <i>Ne, nikdo si mne nevšímal (nechci, aby mi byl někdo nápomocen)</i>	2	(8%)

Graf 6: Byl Vám (nebo chcete, aby byl) poprvé někdo zkušenější ve funkci oddílového vedoucího nápomocen?

9. Poskytuje Vám, (nebo chcete, aby Vám poskytl), zřizovatel- provozovatel tábora (případně hlavní vedoucí) školení BOZP?

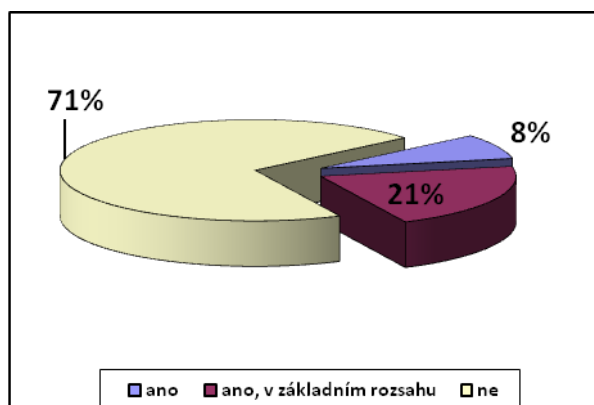
❖ <i>Ano</i>	2	(8%)
❖ <i>Ano, ale (postačí) v základním rozsahu</i>	9	(38%)
❖ <i>Ne</i>	13	(54%)

Graf 7: Poskytuje Vám, (nebo chcete, aby Vám poskytl), zřizovatel- provozovatel tábora (případně hlavní vedoucí) školení BOZP?

10. Poskytuje Vám, (nebo chcete, aby Vám poskytl), zřizovatel- provozovatel tábora (případně hlavní vedoucí) školení první pomoci?

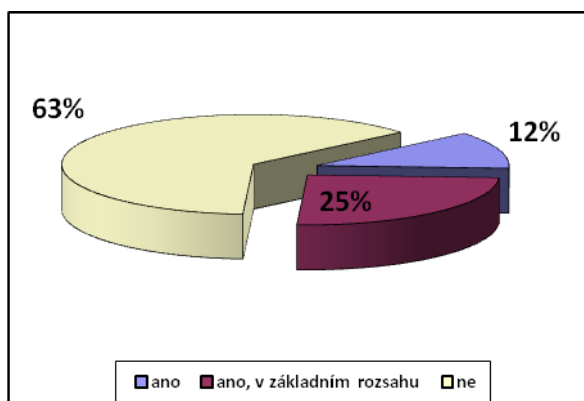
❖ <i>Ano</i>	2	(8%)
❖ <i>Ano, ale (postačí) v základním rozsahu</i>	5	(21%)
❖ <i>Ne</i>	17	(71%)

Graf 8: Poskytuje Vám, (nebo chcete, aby Vám poskytl), zřizovatel- provozovatel tábora (případně hlavní vedoucí) školení první pomoci?

11. Poskytuje Vám, (nebo chcete, aby Vám poskytl), zřizovatel- provozovatel tábora (případně hlavní vedoucí) školení o umístění tábora a rizikových místech?

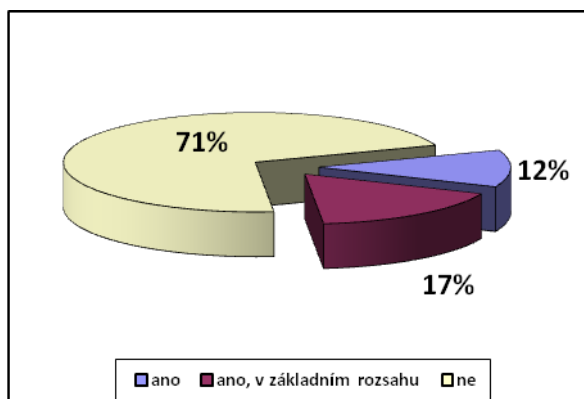
❖ <i>Ano</i>	3	(12%)
❖ <i>Ano, ale (postačí) v základním rozsahu</i>	6	(25%)
❖ <i>Ne</i>	15	(63%)

Graf 9: Poskytuje Vám, (nebo chcete, aby Vám poskytl), zřizovatel- provozovatel tábora (případně hlavní vedoucí) školení o umístění tábora a rizikových místech?

12. Poskytuje Vám, (nebo chcete, aby Vám poskytl), zřizovatel- provozovatel tábora (případně hlavní vedoucí) školení právního minima?

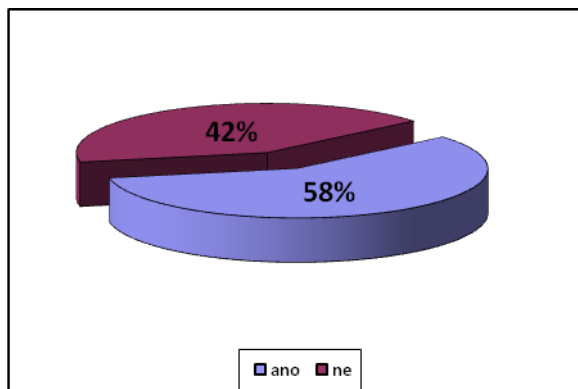
❖ <i>Ano</i>	3	(12%)
❖ <i>Ano, ale (postačí) v základním rozsahu</i>	4	(17%)
❖ <i>Ne</i>	17	(71%)

Graf 10: Poskytuje Vám, (nebo chcete, aby Vám poskytl), zřizovatel- provozovatel tábora (případně hlavní vedoucí) školení právního minima?

13. Dostáváte (nebo chcete dostat) za práci oddílového vedoucího finanční odměnu?

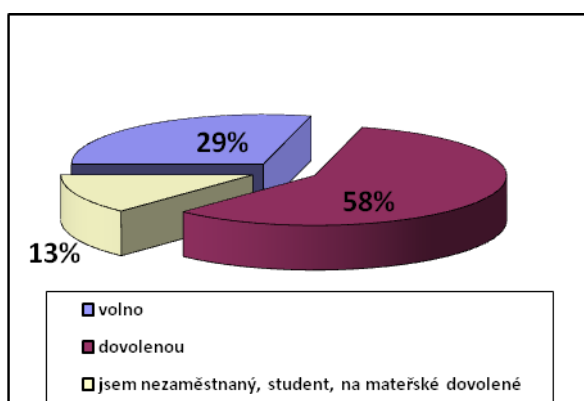
❖ <i>Ano</i>	14	(58%)
❖ <i>Ne</i>	10	(42%)

Graf 11: Dostáváte (nebo chcete dostat) za práci oddílového vedoucího finanční odměnu?

14. Čerpáte (nebo budete čerpat), na termín konání tábora, od zaměstnavatele zákonné volno nebo si berete (budete brát) dovolenou?

❖ <i>Volno</i>	7	(29%)
❖ <i>Dovolenou</i>	14	(58%)
❖ <i>Jsem nezaměstnaný-na mateřské dovolené-student</i>	3	(13%)

Graf 11: Čerpáte (nebo budete čerpat), na termín konání tábora, od zaměstnavatele zákonné volno nebo si berete (budete brát) dovolenou?

15. Máte své děti?

❖ <i>Ano</i>	14	(58%)
❖ <i>Ne</i>	10	(42%)

16. Jaký je Váš rodinný stav?

❖ <i>Ženatý/vdaná</i>	10	(42%)
❖ <i>Rozvedený/á</i>	5	(21%)
❖ <i>Svobodný/á</i>	9	(37%)

17. Máte děti ve společné domácnosti?

❖ <i>Ano</i>	9	(37%)
❖ <i>Ne</i>	15	(63%)

18. Jedou na stejný tábor i děti Vašich dobrých známých?

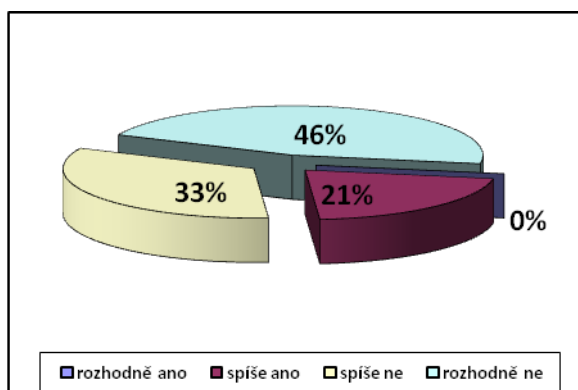
❖ <i>Ano</i>	14	(58%)
❖ <i>Ne</i>	10	(42%)

MOTIVAČNÍ OTÁZKY

1. Jaká je Vaše motivace jet na dětský tábor jako oddílový vedoucí?

➤ **Přivýdělek?**

❖ <i>Rozhodně ano</i>	0	(0%)
❖ <i>Spíše ano</i>	5	(21%)
❖ <i>Spíše ne</i>	8	(33%)
❖ <i>Rozhodně ne</i>	11	(46%)

Graf 12: Přivýdělek jako motivace.

➤ **Radost pracovat s dětmi?**

❖ <i>Rozhodně ano</i>	14	(58%)
❖ <i>Spíše ano</i>	10	(42%)
❖ <i>Spíše ne</i>	0	(0%)
❖ <i>Rozhodně ne</i>	0	(0%)

➤ **Příprava her a dobrodružství na výletech a v přírodě?**

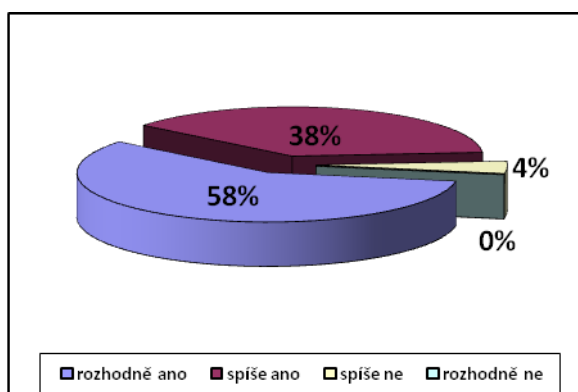
❖ <i>Rozhodně ano</i>	16	(67%)
❖ <i>Spíše ano</i>	8	(33%)
❖ <i>Spíše ne</i>	0	(0%)
❖ <i>Rozhodně ne</i>	0	(0%)
❖		

➤ **Noví kamarádi a známí z řad personálu tábora?**

❖ <i>Rozhodně ano</i>	14	(58%)
❖ <i>Spíše ano</i>	9	(38%)
❖ <i>Spíše ne</i>	1	(4%)
❖ <i>Rozhodně ne</i>	0	(0%)

➤ **Odpočinek a změna prostředí?**

❖ <i>Rozhodně ano</i>	14	(58%)
❖ <i>Spíše ano</i>	9	(38%)
❖ <i>Spíše ne</i>	1	(4%)
❖ <i>Rozhodně ne</i>	0	(0%)

Graf 13: Odpočinek jako motivace.

➤ **Pobavení v kolektivu vedoucích?**

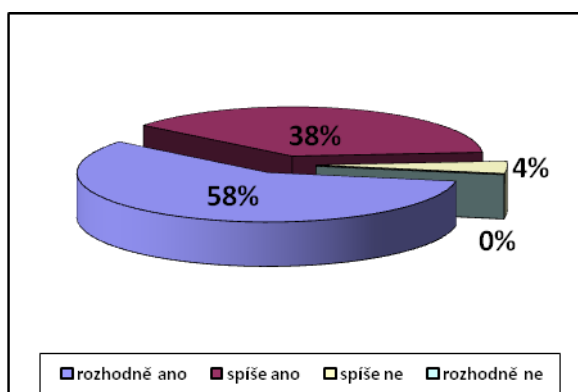
❖ <i>Rozhodně ano</i>	12	(50%)
❖ <i>Spíše ano</i>	10	(42%)
❖ <i>Spíše ne</i>	2	(8%)
❖ <i>Rozhodně ne</i>	0	(0%)

➤ **Baví Vás role učitele- pedagoga- výchovného pracovníka (děti učit, rozvíjet jejich dovednosti)?**

❖ <i>Rozhodně ano</i>	13	(54%)
❖ <i>Spíše ano</i>	11	(46%)
❖ <i>Spíše ne</i>	0	(0%)
❖ <i>Rozhodně ne</i>	0	(0%)

2. Myslíte si, že pedagogické vzdělání je pro práci s dětmi důležité?

❖ <i>Rozhodně ano</i>	3	(13%)
❖ <i>Spíše ano</i>	14	(58%)
❖ <i>Spíše ne</i>	7	(29%)
❖ <i>Rozhodně ne</i>	0	(0%)

Graf 14: Myslíte si, že pedagogické vzdělání je pro práci s dětmi důležité?

3. Má mít oddílový vedoucí odbornou způsobilost pro svou funkci, získanou účastí na nějakém kurzu?

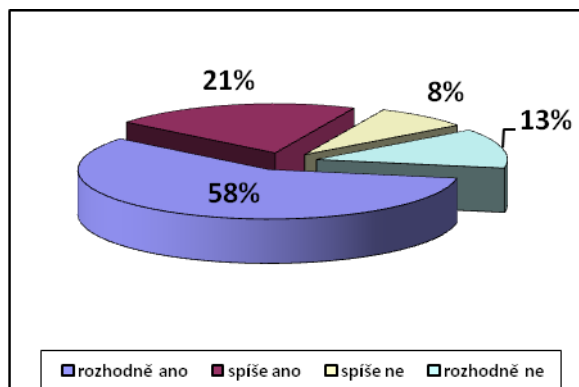
❖ <i>Rozhodně ano</i>	4	(17%)
❖ <i>Spíše ano</i>	16	(66%)
❖ <i>Spíše ne</i>	4	(17%)
❖ <i>Rozhodně ne</i>	0	(0%)

4. Měl/a byste zájem, kdyby Vám zřizovatel tábora nabídl možnost účastnit se kurzu pro pracovníky s dětmi a mládeží?

❖ <i>Rozhodně ano</i>	15	(62%)
❖ <i>Spíše ano</i>	9	(38%)
❖ <i>Spíše ne</i>	0	(0%)
❖ <i>Rozhodně ne</i>	0	(0%)

5. Myslíte si, že proškolení od organizátora tábora je až tak důležité?

❖ <i>Rozhodně ano</i>	14	(58%)
❖ <i>Spíše ano</i>	5	(21%)
❖ <i>Spíše ne</i>	2	(8%)
❖ <i>Rozhodně ne</i>	3	(13%)

Graf 15: Myslíte si, že proškolení od organizátora tábora je až tak důležité?

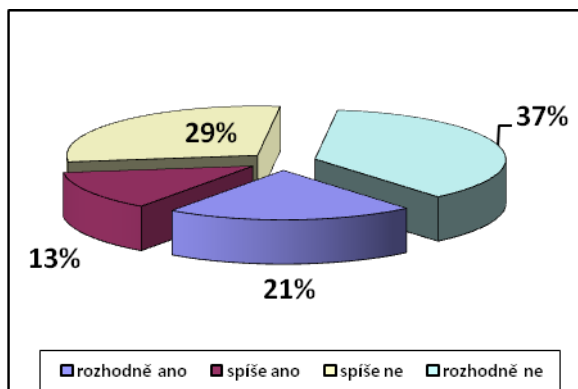
6. Popište, jaké vlastnosti by měl mít oddílový vedoucí.

Tato otázka byla otevřená a pro úplnost průzkumu je níže uveden souhrn odpovědí oslovených respondentů:

- ❖ *Kamarádský, veselý, upřímný, hravý, schopný organizovat a vést*
- ❖ *má mít přirozenou autoritu, má být rozhodný*
- ❖ *Vůdčí typ, zkušený, kolektivní, samostatný*
- ❖ *Svědomitý, kreativní, komunikativní, spravedlivý*
- ❖ *Mít smysl pro humor, nadšení pro práci s dětmi*
- ❖ *Charakterní, pohotový, měl by mít určitou odbornost*

7. Setkal/a jste se na táboře s nežádoucím jednáním/chováním oddílových vedoucích?

❖ <i>Rozhodně ano</i>	5	(21%)
❖ <i>Spíše ano</i>	3	(13%)
❖ <i>Spíše ne</i>	7	(29%)
❖ <i>Rozhodně ne</i>	9	(37%)

Graf 16: Setkal/a jste se na táboře s nežádoucím jednáním/chováním oddílových vedoucích?

8. Pokuste se stručně popsat denní program na táboře.

Tato otázka byla otevřená a respondenti se shodli na většině konkrétních bodů denního programu. Skladba denního programu se lišila pouze v detailech, jako například v časovém rozmezí jednotlivých akcí, v druhu činnosti dětí a v jejím zaměření. Shody v odpovědích jsou uvedeny v krátkém výčtu.

- ❖ *Strava 5x denně (snídaně, oběd, svačina, večeře, druhá večeře)*
- ❖ *Po budíčku následuje rozcvička a ranní hygiena*
- ❖ *Po snídani probíhá dopolední program, který je spíše méně náročný na fyzickou a psychickou kondici dětí*
- ❖ *Po obědě je nutný polední klid v délce minimálně 1 hodiny*
- ❖ *Odpolední program je již více náročný a je přerušen svačinou*
- ❖ *Večeře a po ní už nenáročný spíše odpočinkový program*
- ❖ *Druhá večeře, hygiena a nejpozději ve 22 hodin večerka*

V odpovědích byly i názory, že denní program může být nahrazen celodenním výletem. Několik respondentů vyjádřilo svůj souhlas s pořádáním nočního zaměstnání (noční bojovky), ale časový harmonogram denního programu následujícího dne musí být

podle toho upraven. Jako odpočinkové činnosti a činnosti v rámci odměny byly zmíněny diskotéky, samozřejmě přiměřené věku dětí. O odpočinkovém programu a s ním spojeném volnějším denním programem se respondenti zmínili v souvislosti s nedělním programem. V rámci nedělního programu byl dán prostor regeneraci dětí a návštěvám. Co se týká návštěv, zde se názory respondentů lišily. V někom návštěvy rodičů a sourozenců dětí na táboře nevzbuzovaly žádné obavy, někdo návštěvy vysloveně odmítal. Neshoda názorů respondentů byla zjištěna i u sběru lesních plodin dětmi. Některé názory hovořily pro sběr i konzumaci lesních plodů, některé názory sběr i konzumaci lesních plodů striktně odmítaly.

6.3 Shrnutí výsledků, doporučení pro praxi

Metoda dotazníkového výzkumu splnila očekávání a odpovědi na položené otázky mohou být návodem k zamyšlení nad organizací dětských táborů a vodítkem pro zlepšení všech podmínek. Procentuální zpracování odpovědí ukázalo na konkrétní problémy spojené s kvalifikací a motivací oddílových vedoucích.

Informace získané z odpovědí respondentů po vyhodnocení potvrdily tvrzení, že:

- táborů se účastní spíše dobrovolníci
- vedoucí nejsou dostatečně vzděláni
- pořadatel tábora neposkytuje vedoucím dostatečný rozsah proškolení

Z průzkumu vyplynulo, že na dětské tábory jezdí lidé starší 21 let a z oslovených bylo více než 71% vedoucích ve věku nad 25 let. Odpovědi, na otázku úrovně pedagogického vzdělání oddílových vedoucích, plně potvrdily tvrzení, že na dětské tábory jezdí převážně dobrovolníci bez pedagogického vzdělání. Celých sedmdesát pět procent dotázaných nemá žádné pedagogické vzdělání. Z celkového počtu dvaceti čtyř dotázaných má pedagogické vzdělání pouhých šest. Vzdělání těchto respondentů vyplývá ze získání tzv. pedagogického minima při účasti na různých dlouhodobých kurzech, kam byli vysláni zaměstnavatelem, či se jich účastnili z vlastní iniciativy. Každopádně téměř sedmdesát pět procent z nich pracuje s dětmi i v čase mimo tábor a to minimálně příležitostně.

V otázkách o účasti na kurzech pro oddílové vedoucí a kurzech pro hlavní vedoucí byly odpovědi shodné. Pouhých osm procent respondentů se takových kurzů účastnilo. Z celkového počtu třiceti sedmi procent dotázaných, kteří již někdy na

dětském táboře byli, je to dvacet dva procent. Lze tedy říci, že pětina současných oddílových vedoucích absolvovalo specializační kurz pro pracovníky dětských táborů. Pokud sečteme tento počet s počtem vedoucích s pedagogickým vzděláním, dostaneme se k číslu blížícímu se jedné třetině všech dotázaných. Mít na dětském táboře pouhou třetinu zkušených oddílových vedoucích s pedagogickým nebo jiným specializačním vzděláním není dostačující. Tento zjištěný stav vychází z předpokladu, že nejde o osoby, které mají shodně pedagogické i specializační vzdělání se zaměřením na dětské tábory. Fakt, že o děti se starají převážně vedoucí, kteří nejsou jakkoliv pedagogicky vzděláni, není optimální.

Tvrzení, že pořadatel neposkytuje vedoucím dostatečný rozsah proškolení, plně potvrzují odpovědi v otázkách číslo devět až dvanáct. Po vyhodnocení bylo zjištěno, že proškolení z BOZP provádí pořadatel pouze u osmi procent vedoucích a zcela neproškolil plných padesát čtyři procent. U proškolení první pomoci jsou výsledky ještě více varující. Provozovatel proškolil pouze osm procent vedoucích a vůbec neproškolil sedmdesát jedna procent. V otázce proškolení právního minima vedoucích jsou výsledky rovněž alarmující. Z celkového počtu dotázaných nebylo proškoleny vůbec nebo jen v základním rozsahu osmdesát osm procent. V oblasti proškolení o rizikových místech na táboře a umístění tábora nebylo zcela proškoleny šedesát tři procent a v základním rozsahu dvacet pět procent respondentů. Z uvedených výsledků je patrné, že školení výchovných pracovníků na dětském táboře neprobíhá tak, jak by bylo potřeba a v mnohém se spoléhá na osobní znalost vedoucích. Tato znalost však nemusí být založena na pravdivém a hlavně platném základě.

Z odpovědí na další položené otázky lze vyvodit, že padesát osm procent oslovených dostává nebo chce dostávat finanční ohodnocení a celkem padesát osm procent si bere na termín konání tábora dovolenou. Odůvodnění je v méně problémové rezervaci volna u zaměstnavatele. Problémem je i to, že není legislativně ošetřeno uvolňování výchovných pracovníků na dětské tábory. Doplňující otázky z rodinného zázemí oslovených dokreslují složení oslovených. Celkem padesát osm procent jich má své děti, se kterými žijí ze třiceti sedmi procent ve společné domácnosti. Tento stav dokresluje fakt, že dvacet jedna procent oslovených je rozvedených.

Při vyhodnocení motivační části dotazníku bylo zjištěno, že pro čtyřicet šest procent oslovených není motivací přivýdělek, ale radost pracovat s dětmi, příprava her a dobrodružství na výletech a v přírodě. Jako další faktory motivace, proč se účastnit dětského tábora, jsou v nadpoloviční většině noví kamarádi a známí z řad personálu tábora, odpočinek a změna prostředí a pobavení v kolektivu vedoucích. S rolí učitele-

pedagoga je spokojeno celkem padesát čtyři procent respondentů. Sami oslovení se vyjádřili pro nutnost mít pedagogické vzdělání pro práci s dětmi a pro odbornou způsobilost oddílového vedoucího. U těchto otázek byly odpovědi blízké šedesáti procentům z celkového počtu všech odpovědí. V souvislosti s tím jsou ze šedesáti dvou procent ochotni se nějakého kurzu, či školení zúčastnit. Plných padesát osm procent dotázaných se vyjádřilo o důležitosti proškolení ze strany organizátora dětského tábora.

Určitě alarmujícím je zjištění, že se celkem třicet čtyři procent oslovených setkalo s nějakým nežádoucím jednáním nebo chováním ze strany oddílových vedoucích. Z celkového počtu respondentů se jedná o celou třetinu. Je to stav, který by měl být řešen a neměl by být přehlížen. Ve vztahu k dětem je to chování nepřípustné a důvodem vzniku takového negativního elementu může být právě špatné výběrové řízení nových oddílových vedoucích.

ZÁVĚR

Cílem této práce bylo:

1. Určit základní pravidla pro výběr vhodných vedoucích, které by zohledňovaly skutečnou motivaci uchazečů – jejich osobní pohnutky a dále kompetence – alespoň minimální pedagogické vzdělání a praxe v práci s dětmi.
2. Získat relevantní informace o skutečném stavu v této oblasti – zda je vzdělání vedoucích dostačující alespoň na úrovni absolvování specializačních kurzů a zda jsou provozovatelem před zahájením tábora dostatečně proškolení.

Smyslem práce bylo ukázat směr, kterým by se měl výběr nových vedoucích a systém jejich školení na dětském táboře ubírat.

Na otázku, zda se dětských táborů účastní jako oddíloví vedoucí především dobrovolníci, odpovědělo vyhodnocení průzkumného dotazníku. To potvrdilo, že vedoucími na táborech jsou především dobrovolníci a navíc bez dostatečného pedagogického vzdělání. Dokonce se nejedná o absolventy žádného specializačního školení či kurzu s problematikou dětských táborů. Je pravdou, že některé schopnosti a dovednosti se nedají získat žádným kurzem, ale určitý výchozí bod by měl být nastaven. Je také pravdou, že ne vždy je ku prospěchu, že vedoucí na dětském táboře má pedagogické vzdělání. Pedagogické vzdělání může být v některých případech rušivým elementem a to pokud jde o vedoucího, který se dětem věnuje i v zaměstnání jako pedagog, učitel, vychovatel nebo speciální pedagog. Své profesní stereotypy si nese s sebou na tábor, kde již není jeho pohled na děti zcela bez zaujetí. V tomto bodu je plně dostačující, aby oddíloví vedoucí absolvovali školení pedagogického minima a byli vybráni z řad uchazečů s nepedagogickou profesí. Dokážeme se tak vyhnout nežádoucím spojitostem. Pokud je výběr proveden z uchazečů, kteří se daného tábora účastnili jako děti, bývá rozhodování snazší a s dobrým výsledkem.

K prováděnému školení provozovatelem byly zjištěny značné nedostatky. Průzkum potvrdil, že provozovatel se ubírá nesprávnou cestou a školení v drtivé většině případů neprovádí. Největší důraz je ze strany provozovatele kladen na školení bezpečnosti práce, což není výsledkem jeho poctivosti, ale alibismu v případě úrazu nebo škodní události. Naopak školení první pomoci, právního minima nebo školení o umístění tábora a rizikových místech nechává čistě na hlavním vedoucím nebo dokonce úplně bez povšimnutí. Spoléhá tak na zkušenosti oddílových vedoucích, jejich sebevzdělávání a morálních vlastnostech. Pro průběh tábora se jedná o negativní jev, který narušuje činnost oddílového vedoucího a odčerpává mu energii a nasazení, které

by mohl věnovat práci s dětmi. Po legislativní stránce má provozovatel povinnost ze zákona proškolit výchovné pracovníky ze zásad bezpečnosti práce. Provádět jiná školení mu nic neukládá. Řešením, jak celou situaci zlepšit, je taxativní výčet povinností provozovatele, zakotvený v některém právním předpise.

Teoretická část práce i výsledek průzkumu v praktické části měly stanovit základní pravidla pro kvalitní výběr nových oddílových vedoucích. Lze říci, že výběr nových oddílových vedoucích je založen na získávání širokého spektra informací o uchazeči, informace se mohou dotýkat i soukromí uchazeče, ale jsou důležité pro kvalitní výběr. Celé výběrové řízení je závislé na pravdomlnosti potenciálního vedoucího. Ten, kdo provádí pohovory a dotazníková šetření, si není schopen v době ochrany osobních údajů všechna tvrzení ověřit. Příkladem je zmiňované potvrzení o způsobilosti pracovat s dětmi. Povinnost je sice zakotvena v právním předpise, ale takové potvrzení je zcela neprůkazné a danou problematiku vůbec neřeší. Jistou cestou by bylo zakotvení povinnosti informovat svého praktického lékaře o tom, pokud dochází k ambulantní léčbě u jiného, odborného lékaře.

Výsledkem této práce je i zjištění motivační stránky nového uchazeče o funkci oddílového vedoucího na dětském táboře. Mezi hlavní patří radost pracovat s dětmi, každodenní program, zážitky při hrách a výletech, role vychovatele, odpočinek a změna prostředí a kolektiv nových kamarádů a přátel z řad vedoucích. Částečnou motivací je i finanční ohodnocení. Výběr toho správného vedoucího je založen na mnoha faktorech a měl by se při něm klást důraz na morální vlastnosti uchazeče a jeho pověst.

Pro výběr kvalitního oddílového vedoucího lze doporučit zakotvení všech povinností provozovatele v právních předpisech. Především povinnost úvodních školení pracovníků dětského tábora a to ve všech zmiňovaných oblastech. Pro výkon funkce oddílového vedoucího, by bylo vhodné určit věkovou hranici na dvacet jedna let. Už vzhledem k tomu, že obecným požadavkem pro výkon této funkce je osobní vyzrálost, empatie a odpovědnost. Tyto vlastnosti budeme, v mnoha případech, hledat u mladších lidí marně. Další doporučení je, že výběr by se měl provádět na základě osobního pohovoru a to po předchozím písemném zpracování dotazníku. Jen tak je možno co nejvíce eliminovat ty, kteří nemají pouze pozitivní motivaci, proč na tábor jet.

Posledním doporučením je, zpracovat příručku s návodem jak vybírat nové vedoucí. Na tvorbě tohoto doporučujícího postupu zainteresovat především Ministerstvo práce a sociálních věcí, ve spolupráci s psychology a odborníky na práci s dětmi. Sestavením tohoto doporučujícího postupu pomoci výchovným pracovníkům s výběrem a zároveň stanovit určité mantinely a kritéria výběru nových vedoucích.

Literatura tohoto zaměření nebyla do dnešního dne napsána a určitě stojí za to vhodným způsobem vyplnit tuto mezeru. Do budoucna to může přinést minimálně to, že již neuslyšíme o nežádoucím chování výchovných pracovníků na dětských táborech. To je pro nás a především naše děti to nejdůležitější.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

Seznam použitých českých zdrojů

HENDL, J. *Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace*. Praha: Portál, 2005, ISBN 80-736-7040-2.

PÁVKOVÁ, J. *Pedagogika volného času: teorie, praxe a perspektivy mimoškolní výchovy a zařízení volného času*. Praha: Portál, 1999, ISBN 80-717-8295-5.

STRAUSS, A. *Základy kvalitativního výzkumu: Postupy a techniky metody zakotvené teorie*. Boskovice: Albert, 1999, ISBN 80-858-3460-X.

BURDA, J., ŠLOSAROVÁ, V., *Tábory a další zotavovací akce*. Praha: NIDM, 2008, ISBN 978-80-86784-59-5.

VYBÍRAL, Z., *Lži, polopravdy a pravda v lidské komunikaci*. Praha: Portál, 2003, ISBN 80-717-8812-0.

VÁGNEROVÁ, M., *Vývojová psychologie. Dětství, dospělost, stáří*. Praha: Portál, 2000, ISBN 80-717-8308-0.

HÁJEK, B., HOFBAUER, B., PÁVKOVÁ, J. *Pedagogické ovlivňování volného času*. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-807-3674-731.

CARNEGIE, D., *Jak získávat přátele a působit na lidi*. Praha: Talpress, 1992, ISBN 80-900-6306-3.

Seznam použitých internetových zdrojů

Zákon č. 372/2011 Sb., *O zdravotních službách a podmínkách jejich poskytování*. [online]. [cit. 2013-01-18]. Dostupné z WWW: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2011-372>

Zákon č. 218/2003 Sb., *O odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů*. [online]. [cit. 2012-12-26]. Dostupné z WWW: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2003-218>

Zákon č. 40/2009 Sb., *Trestní zákoník*. [online]. [cit. 2012-12-26]. Dostupné z WWW: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2009-40>

Zákon č. 258/2000 Sb., *O ochraně veřejného zdraví a o změně některých souvisejících zákonů*. [online]. [cit. 2012-12-26]. Dostupné z: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-258>

Vyhláška č. 148/2004 Sb., *O hygienických požadavcích na zotavovací akce pro děti*. [online]. [cit. 2012-12-27]. Dostupné z WWW: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2004-148>

Wikipedia: the free encyclopedia [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001- [cit. 2013-02-26]. Dostupné z: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Motivace>

SEZNAM GRAFŮ

Seznam grafů

Graf 1: Kolik je Vám let?	55
Graf 2: Máte pedagogické vzdělání a pracujete s dětmi v zaměstnání?	55
Graf 3: Věnujete se dětem ve svém volném čase i mimo tábor?	56
Graf 4: Účastnil/a jste se kurzu pro oddílové vedoucí?	56
Graf 5: Kolikrát jste byl/a jako oddílový vedoucí na dětském táboře?	57
Graf 6: Byl Vám poprvé někdo zkušenější ve funkci odd. vedoucího nápomocen?	57
Graf 7: Poskytuje Vám, zřizovatel- provozovatel tábora školení BOZP?	58
Graf 8: Poskytuje Vám, zřizovatel- provozovatel tábora školení první pomoci?	58
Graf 9: Poskytuje Vám, zřizovatel- provozovatel tábora, školení o umístění tábora a rizikových místech?	59
Graf 10: Poskytuje Vám, zřizovatel- provozovatel tábora školení právního minima? ...	59
Graf 11: Dostáváte za práci oddílového vedoucího finanční odměnu?	60
Graf 12: Čerpáte, na termín tábora, od zaměstnavatele zákonné volno nebo si berete dovolenou?	60
Graf 13: Přivýdělek jako motivace.	61
Graf 14: Odpočinek jako motivace.	62
Graf 15: Myslíte si, že pedagogické vzdělání je pro práci s dětmi důležité?	63
Graf 16: Myslíte si, že proškolení od organizátora tábora je až tak důležité?	64
Graf 17: Setkal/a jste se na táboře s nežádoucím jednáním/chováním oddílových vedoucích?	65

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha A – Pověření vedením dětského kolektivu	I
Příloha B – Lékařské potvrzení zdravotní způsobilosti pracovat s dětmi	II
Příloha C – Dohoda o provedení práce	III
Příloha D – Dotazník oddílového vedoucího	IV-VII
Příloha E – Denní táborový rozvrh	VIII

PŘÍLOHY

Příloha A – Pověření vedením dětského kolektivu

ZÁZNAM O POVĚŘENÍ VEDENÍM DĚTSKÉHO KOLEKTIVU NA DĚTSKÉ ZOTAVOVACÍ AKCI

Jméno a příjmení: _____

Rodné číslo: _____

Výše jmenovaný(á) byl(a) dne _____ na základě *smlouvy o výkonu činnosti* pověřen(a) funkcí **vedoucí dětského kolektivu**. Smlouvu o výkonu činnosti uzavřel(a) s provozovatelem letního dětského tábora Lásenice, ZO OSŽ železniční stanice Nymburk hlavní nádraží, s místem konání akce v rekreačním zařízení OSŽ, Hrbkův mlýn na Nežárce, 378 01 Lásenice, okres Jindřichův Hradec.

Pověření je platné v termínu **od 2013 do 2013** včetně.

Pověřená osoba je povinna nejpozději do doby začátku konání zotavovací akce předložit hlavnímu vedoucímu tyto písemnosti potřebné k doložení způsobilosti:

- lékařské potvrzení zdravotní způsobilosti vykonávat činnosti epidemiologicky závažné
- lékařské potvrzení zdravotní způsobilosti pracovat s dětmi
- záznam o proškolení z bezpečnosti práce (pokud tak neučiní provozovatel).

Jako vedoucí dětského kolektivu na dětské zotavovací akci je pověřená osoba povinna se plně řídit všemi etickými a morálními zásadami práce s dětmi a mládeží a dodržovat pravidla bezpečnosti práce, tak jak byla vypracována provozovatelem pro konkrétní funkci a místo, kde je tato funkce vykonávána. Pověřená osoba je nápomocna zdravotníkovi celé akce v plnění jeho úkolů a řídí se jeho pokyny. Za hladký průběh a bezchybný výkon své funkce je pověřená osoba zodpovědná hlavnímu vedoucímu celé zotavovací dětské akce a provozovateli a řídí se jejich pokyny.

.....
Za provozovatele:

předsedkyně ZO OSŽ žst. Nymburk hl.n.

Se záznamem seznámen(a) dne _____.

.....
podpis

Příloha B – Lékařské potvrzení zdravotní způsobilosti pracovat s dětmi

LÉKAŘSKÉ POTVRZENÍ ZDRAVOTNÍ ZPŮSOBILOSTI PRACOVAT S DĚTMI

Na základě ustanovení §§ 10 a 12 zákona č. 258/2000 Sb. o ochraně veřejného zdraví a o změně některých souvisejících zákonů, podle kterých:

„Fyzické osoby činné při škole v přírodě nebo zotavovací akci jako dozor nebo zdravotník musejí být k této činnosti zdravotně způsobilé.“

Vydávám toto lékařské potvrzení:

Jméno a příjmení:

Rodné číslo:

Splňuje předpoklady, je zdravotně způsobilý(á) jako osoba činná při zotavovací akci pro děti a mládež jako dozor (vedoucí dětského kolektivu) nebo zdravotník. Potvrzení se vydává na základě výše uvedeného požadavku §§ 10 a 12 zákona č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví ve znění pozdějších předpisů.

V _____ dne _____

*Razítko a podpis ošetřujícího
praktického lékaře*

Příloha C – Dohoda o provedení práce

DOHODA O PROVEDENÍ PRÁCE

Zaměstnavatel: ZV OSŽ ŽST Nymburk hl.n. P. Bezručů 361 Nymburk
Se sídlem KARAVANTUR Lásenice
Zastupovaný: Evou Kuchařovou – předsedou ZV OSŽ

a

Zaměstnanec Rodné č.

Uzavírají podle § 232 a násl. zákoníku práce tuto

DOHODU O PROVEDENÍ PRÁCE

1. Sjednaný pracovní úkol Oddílový vedoucí

2. Práce bude zahájena 2013

Práce bude ukončena 2013

3. Za zaměstnavatele práci převezme

4. Odborný odhad rozsahu práce Do 100 hodin

5. Za provedení práce ve sjednané jakosti a lhůtě poskytne zaměstnavatel zaměstnanci odměnu ve výši

Která je splatná po ukončení (předání) práce do ihned dnů

6. Další ujednání

1) Pracovník je povinen prokazatelně absolvovat školení bezpečnosti práce dle předpisů platných v organizaci pro daný typ akce a dodržovat je. O tomto je sepsán záznam.

2) Organizace zároveň uzavře s pracovníkem Záznam o pověření vedením dětského kolektivu na dětské zotavovací akci ve kterém jsou uvedeny další konkrétní povinnosti pracovníka pro konkrétní akci. S plným zněním Záznamu je organizace povinna pracovníka seznámit zároveň s dohodou o provedení práce. Záznam o pověření je veden jako příloha této smlouvy.

V Lásenici Dne 2013

.....
Podpis zaměstnance

.....
Razítko zaměstnavatele
A podpis pracovníka

Příloha D – Dotazník oddílového vedoucího

INFORMACE O OSOBE

1. Jste:

- a) muž
- b) žena

2. Kolik je Vám let?

- a) 18- 20
- b) 21- 25
- c) 26- 35
- d) 36 a více

3. Máte pedagogické vzdělání a pracujete s dětmi v zaměstnání?

- a) ano, vzdělání mám a s dětmi pracuji
- b) ne, vzdělání nemám a s dětmi pracuji
- c) vzdělání mám, ale s dětmi nepracuji
- d) vzdělání nemám a s dětmi nepracuji

4. Věnujete se dětem ve svém volném čase i mimo tábor?

- a) ano
- b) ne
- c) příležitostně

5. Účastnil/a jste se kurzu pro oddílové vedoucí?

- a) ano
- b) ne

6. Účastnil/a jste se kurzu pro hlavní vedoucí?

- a) ano
- b) ne

7. Kolikrát jste byl/a jako oddílový vedoucí na dětském táboře?

- a) nikdy
- b) pouze jednou
- c) 2- 5
- d) 6- 10
- e) 11 a více

8. Byl Vám (nebo chcete, aby byl) poprvé někdo zkušenější ve funkci oddílového vedoucího nápomocen?

- a) ano a moc (by) mi to pomohlo
- b) ano, ale zvládl/a bych to i sám/a
- c) ne, nikdo si mne nevšímal (nechci, aby mi byl někdo nápomocen)

9. Poskytuje Vám, (nebo chcete, aby Vám poskytl), zřizovatel-provozovatel tábora (případně hlavní vedoucí) školení BOZP?

- a) ano
- b) ano, ale (postačí) v základním rozsahu
- c) ne

10. Poskytuje Vám, (nebo chcete, aby Vám poskytl), zřizovatel-provozovatel tábora (případně hlavní vedoucí) školení první pomoci?

- a) ano
- b) ano, ale (postačí) v základním rozsahu
- c) ne

11. Poskytuje Vám, (nebo chcete, aby Vám poskytl), zřizovatel-provozovatel tábora (případně hlavní vedoucí) školení o umístění tábora a rizikových místech?

- a) ano
- b) ano, ale (postačí) v základním rozsahu
- c) ne

12. Poskytuje Vám, (nebo chcete, aby Vám poskytl), zřizovatel-provozovatel tábora (případně hlavní vedoucí) školení právního minima?

- a) ano
- b) ano, ale (postačí) v základním rozsahu
- c) ne

13. Dostáváte (nebo chcete dostat) za práci oddílového vedoucího finanční odměnu?

- a) ano
- b) ne

14. Čerpáte (nebo budete čerpat), na termín konání tábora, od zaměstnavatele zákonné volno nebo si berete (budete brát) dovolenou?

- a) volno
- b) dovolenou
- c) jsem nezaměstnaný- na mateřské dovolené- student

15. Máte své děti?

- a) ano
- b) ne

16. Jaký je Váš rodinný stav?

- a) ženatý/vdaná
- b) rozvedený/á
- c) svobodný/á

17. Máte děti ve společné domácnosti?

- a) ano
 b) ne

18. Jedou na stejný tábor i děti Vašich dobrých známých?

- a) ano
 b) ne

MOTIVAČNÍ OTÁZKY

Zatrhňte tu odpověď, která nejvíce odpovídá Vašemu názoru.

1. JAKÁ JE VAŠE MOTIVACE JET NA DĚTSKÝ TÁBOR JAKO
ODDÍLOVÝ VEDOUCÍ?

Přivýdělek

- rozhodně ano spíše ano spíše ne rozhodně ne

Radost pracovat s dětmi

- rozhodně ano spíše ano spíše ne rozhodně ne

Příprava her a dobrodružství na výletech a v přírodě

- rozhodně ano spíše ano spíše ne rozhodně ne

Noví kamarádi a známí z řad personálu tábora

- rozhodně ano spíše ano spíše ne rozhodně ne

Odpočinek a změna prostředí

- rozhodně ano spíše ano spíše ne rozhodně ne

Pobavení v kolektivu vedoucích

- rozhodně ano spíše ano spíše ne rozhodně ne

**Baví vás role učitele-pedagoga-výchovného pracovníka (děti učit,
rozvíjet jejich dovednosti)**

- rozhodně ano spíše ano spíše ne rozhodně ne

Jiný důvod.....

2. MYSLÍTE SI, ŽE PEDAGOGICKÉ VZDĚLÁNÍ JE PRO PRÁCI S DĚTMI
DŮLEŽITÉ?

- rozhodně ano spíše ano spíše ne rozhodně ne

3. MÁ MÍT ODDÍLOVÝ VEDOUCÍ ODBORNOU ZPŮSOBILOST PRO
SVOU FUNKCI, ZÍSKANOU ÚČASTÍ NA NĚJAKÉM KURZU?

- rozhodně ano spíše ano spíše ne rozhodně ne

**4. MĚL/A BYSTE ZÁJEM, KDYBY VÁM ZŘIZOVATEL TÁBORA NABÍDL
MOŽNOST ÚČASTNIT SE KURZU PRO PRACOVNÍKY S DĚTMI A
MLÁDEŽÍ?**

rozhodně ano spíše ano spíše ne rozhodně ne

**5. MYSLÍTE SI, ŽE PROŠKOLENÍ OD ORGANIZÁTORA TÁBORA JE AŽ
TAK DŮLEŽITÉ?**

rozhodně ano spíše ano spíše ne rozhodně ne

**6. POPIŠTE, JAKÉ VLASTNOSTI BY MĚL MÍT ODDÍLOVÝ
VEDOUCÍ:.....**

.....
.....

**7. SETKAL/A JSTE SE NA TÁBOŘE S NEŽÁDOUCÍM
JEDNÁNÍM/CHOVÁNÍM ODDÍLOVÝCH VEDOUCÍCH?**

rozhodně ano spíše ano spíše ne rozhodně ne

8. POKUŠTE SE STRUČNĚ POPSAT DENNÍ PROGRAM NA TÁBOŘE:

Příloha E – Denní táborový rozvrh

DENNÍ TÁBOROVÝ ROZVRH

7:00	BUDÍČEK
7:00- 7:15	ROZCVIČKA
7:15- 7:45	OSOBNÍ HYGIENA, ÚKLID
8:00- 8:45	SNÍDANĚ

DOPOLEDNÍ PROGRAM

12:00- 12:45	OBĚD
12:45- 14:00	POLEDNÍ KLID
14:00- 14:20	ODPOLEDNÍ SVAČINA

ODPOLEDNÍ PROGRAM

18:00- 18:45	VEČEŘE
19:00- 19:30	VEČERNÍ NÁSTUP, VYHODNOCENÍ DNE

VEČERNÍ PROGRAM

21:00- 21:20	DRUHÁ VEČEŘE
21:20- 21:45	VEČERNÍ HYGIENA
22:00	VEČERKA

BIBLIOGRAFICKÉ ÚDAJE

Jméno autora: Roman Šebela

Obor: Vzdělávání dospělých

Forma studia: kombinovaná

**Název práce: Organizace letního dětského tábora, výběr vedoucích a vedení
porad na letním dětském táboře**

Rok: 2013

Počet stran textu bez příloh: 64

Celkový počet stran příloh: 8

Počet titulů českých použitých zdrojů: 8

Počet titulů zahraničních použitých zdrojů: 0

Počet internetových zdrojů: 6

Počet ostatních zdrojů: 0

Vedoucí práce: PhDr. Bc. Lubomír Češek